

นักปฏิวัติหญิงแห่งเขตงานกรุงชิง จังหวัดนครศรีธรรมราช
(พ.ศ. 2515-2525)*

Female Revolutionaries of Krungching Area,
Nakhon Si Thammarat Province (1972-1982)

วิทยา อารporn^{***}
Vithaya Arporn^{***}

บทความนี้

Received

12 เมษายน 2566

Revised

9 พฤษภาคม 2566

Accepted

12 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

บทความนี้ต้องการทำความเข้าใจถึงสาเหตุที่ทำให้ผู้หญิงเข้าร่วมขบวนการปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ในเขตกรุงชิงในช่วง พ.ศ. 2515-2525 ศึกษาถึงบทบาทของผู้หญิงในขณะที่อยู่ในขบวนการปฏิวัติและหลังจากออกมาจากขบวนการปฏิวัติแล้ว วิธีการศึกษาคือการสำรวจเอกสาร การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นรายบุคคล และการสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า ก่อนการเข้าร่วมขบวนการ ผู้หญิงที่เข้าร่วมมีทั้งชาวบ้านที่บางส่วนได้รับการศึกษาจากสหายมาก่อน และบางส่วนถูกคุกคามจากเจ้าหน้าที่รัฐ และมีนักศึกษาที่ตื่นตัวทางการเมืองมาก่อน ผู้ชายจะปฏิบัติกับผู้หญิงด้วยความเคารพในความเท่าเทียมกันตามแนวคิดและระเบียบวินัยของ พคท. ในระหว่างการเข้าร่วมขบวนการผู้หญิงจะมีบทบาทอย่างมาก โดยแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่อยู่ในหมู่บ้านหรือมวลชน กับกลุ่มที่ขึ้นไปอยู่ในค่าย บทบาทของผู้หญิงในขบวนการ พคท. ในกรุงชิงเกิดขึ้นท่ามกลางปัจจัยหลายประการคือ เป็นการต่อสู้ในระยะเวลายาว เป็นการต่อสู้ในช่วงที่ พคท. ถูกรุกในเชิงยุทธศาสตร์ทั้งจากรัฐไทยและระดับสากล เป็นการต่อสู้ในช่วงที่มีการแตกแยกในขบวนการของค่ายคอมมิวนิสต์ระดับสากล และเป็นการปฏิวัติที่ไม่สำเร็จ พคท. ในเขตกรุงชิงสามารถตั้งรับการปราบปรามของเจ้าหน้าที่รัฐอยู่ได้ถึง พ.ศ. 2525

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การศึกษาประวัติศาสตร์กรุงชิงเพื่อพัฒนาชุมชนสู่ความยั่งยืน สนับสนุนโดยสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2566

** หัวหน้าศูนย์ความเป็นเลิศด้านผู้หญิงและความมั่นคงทางสังคม/ผู้ช่วยศาสตราจารย์สำนักวิชาพหุภาษาและการศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (ดร.)

*** Head of the Center of Excellence on Women and Social Security and Assistant Professor, School of Languages and General Education, Walailak University. (Ph.D)

ผู้ที่เข้าร่วมขบวนการก็ออกมามอบตัวจำนวนมาก ต่อมาหลังจากการเข้าร่วมขบวนการปฏิวัติสิ้นสุดลงก็พบว่าผู้หญิงที่เคยผ่านการเข้าร่วมกับขบวนการ พคท. กรุงชิงก็เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ทั้งยังได้นำประสบการณ์และบทเรียนมาปรับใช้ในบริบทของสังคมปัจจุบัน

คำสำคัญ: สตรี--กิจกรรมทางการเมือง, นักปฏิรูปสังคมสตรี, บทบาทของผู้หญิง, ขบวนการปฏิวัติ, พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

Abstract

This article examines the factors that led women to join the revolutionary movement of the Communist Party of Thailand (CPT) in Krung Ching, Nakhon Si Thammarat province, Thailand, between 1972 and 1982. It investigates the roles played by women within the movement and their experiences after leaving the revolutionary struggle. The study employs document surveys, in-person interviews, and group interviews to gather primary data. The findings reveal that women who joined the movement came from diverse backgrounds, including villagers who received education from CPT members. These individuals faced harassment from government officials and politically conscious students. Within the CPT, women were treated with respect and equality, following the party's principles and guidelines. During their involvement in the movement, women assumed significant roles, which can be classified into two categories: those operating within the village or among the masses and those situated in the camps. Several factors contributed to women's participation in the movement, including engaging in short-term battles, confronting strategic offensives by both the Thai state and international entities, navigating conflicts within the international communist movements, and experiencing the challenges of a failed revolution. The CPT in Krung Ching managed to withstand state repression until 1982 when many participants chose to surrender to the state. Subsequently, women who had been part of the CPT movement in Krung Ching found acceptance within their communities and were able to transfer their acquired experiences and lessons to contemporary societal contexts. Their involvement in the revolutionary struggle provided them with a unique perspective that remains relevant today. This study contributes to a better understanding of women's motivations for joining revolutionary movements, the roles they assume within such movements, and the long-term implications of their participation in post-revolutionary settings.

Keywords: Women--Political activity, Women social reformers, roles of women, revolutionary movement, Communist Party of Thailand

บทนำ

ผู้หญิงมีบทบาทอยู่ในขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อแก้ไข ปัญหาทางสังคมต่างๆ เช่น สมัชชาคนจน การรักษาป่าไม้ ที่ดิน สิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจของครอบครัวและ ชุมชน หรือในการณรงค์ทางการเมืองในปัจจุบันผู้หญิง ก็มีบทบาทอย่างเด่นชัด เช่น กลุ่มคณะราษฎร เยาวชน ปลดแอก เป็นต้น ในขบวนการปฏิวัติทางสังคมที่สำคัญ ในอดีตคือพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ก็พบว่าผู้หญิงได้มีบทบาทสำคัญทั้งช่วงก่อนเข้าร่วม ขบวนการซึ่งหลายคนเคยร่วมรณรงค์ทางการเมืองอยู่ใน เมืองในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 หรือ 6 ตุลาคม 2519 ต่อมาผู้หญิงจำนวนมากก็เข้าร่วมกับ พคท. และ หลังจากยุติการต่อสู้ร่วมกับ พคท. แล้วผู้หญิงเหล่านี้ หลายคนก็ยังคงมีบทบาทในด้านสังคมและการเมือง สมัยใหม่ทั้งในระบบและนอกระบบ ทั้งในระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ จนถึงระดับนานาชาติมาจนถึง ปัจจุบัน เช่น เป็นนักกิจกรรมทางสังคม เป็นกรรมการ สิทธิมนุษยชน (ศิริพร โคตะวินนธ์, 2543, น. 127, 140; จิระนันท์ พิตรปรีชา, 2549, น. 48; ชลธิรา สัตยวิวัฒนา, 2544, น. 3; ฤดี เรืองชัย, 2539, น. 140, 282; สุชีลา ตันชัยนันท์, 2546, น. 80; สุนี ไชยรส, 2554, น. 85, 196, 319) ผู้หญิงเหล่านี้มีจำนวนมากที่เคยผ่าน ประสบการณ์การเข้าร่วมกับ พคท. หรือได้รับแรง บันดาลใจ หรือเคยเรียนในด้านแนวคิดและวิธีการ ขับเคลื่อนขบวนการทางสังคมจากคนที่เคยอยู่ใน ขบวนการ พคท.

ปฏิเสธไม่ได้ว่า พคท. เป็นขบวนการปฏิวัติที่สำคัญ และส่งผลอย่างกว้างขวางต่อสังคมไทย ที่ผ่านมามีงาน ศึกษาเกี่ยว พคท. ออกมามากมายแต่ก็พบว่ามีการศึกษา ถึงบทบาทของผู้หญิงใน พคท. โดยตรงน้อยมากทั้งที่ พคท. ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้หญิง ดังจะ พบว่า พคท. ได้กำหนดแนวทางทั่วไปเกี่ยวกับผู้หญิงไว้ เช่น ในวันที่ 1 มกราคม 2511 ซึ่งเป็นช่วงที่ พคท. ได้ใช้

แนวทางการเคลื่อนไหวแบบป่าล้อมเมืองและได้เข้ามา เคลื่อนไหวในเขตป่าแถบจังหวัดสุราษฎร์ธานีและ นครศรีธรรมราชรวมถึงเขตกรุงชิงซึ่งจะได้ยกมาศึกษา ในบทความชิ้นนี้แล้ว พคท. ได้ออกแถลงการณ์ ประกาศนโยบาย 10 ประการ วินัย 10 ข้อ และคำสั่ง กองบัญชาการสูงสุด ทปท. ได้มีกำหนดนโยบายเฉพาะ หน้าเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงไว้ในข้อที่ 9 ไว้ว่า “หญิง มีสิทธิเท่าเทียมชายทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การศึกษา และการทำงาน ส่งเสริมบทบาท ของหญิงในการเคลื่อนไหวปฏิวัติและการผลิต ประกัน สวัสดิภาพของหญิงและเด็ก” หรือวินัย 10 ของกองทัพ ปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย (ทปท.) ก็กำหนดไว้ ในข้อ 8 ว่า “ไม่ลวนลามสตรี” (เขาว์ พงษ์พิชิต, 2565, น. 390-391)

อย่างไรก็ตาม การศึกษาถึงบทบาทของผู้หญิง โดยพิจารณาเพียงคำแถลงการณ์หรือนโยบายที่กำหนด ขึ้นมาใช้ทั่วไปทั้งขบวนการก็คงไม่เพียงพอที่จะทำ ความเข้าใจถึงรายละเอียดของบทบาทผู้หญิง ในขบวนการ พคท. ได้อย่างทั่วถึงเพราะ พคท. ในแต่ละ เขตงานทั่วประเทศคงจะมีลักษณะไม่เหมือนกันทำให้ บทบาทของผู้หญิงในแต่ละเขตงานคงจะมีลักษณะเฉพาะ ที่แตกต่างกันไป แต่จากการสำรวจพบว่า การศึกษา บทบาทของผู้หญิงที่เข้าร่วมกับขบวนการ พคท. ยังมีอยู่ น้อย ดังนั้นบทความนี้จึงต้องการศึกษาบทบาทผู้หญิง ในพื้นที่แห่งหนึ่งของ พคท. คือในเขตงานกรุงชิง จังหวัด นครศรีธรรมราช อันจะทำให้สามารถเข้าใจถึงลักษณะ เฉพาะและลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิง ในขบวนการ พคท. ได้เพราะจากการสำรวจเบื้องต้น พบว่ากรุงชิงเป็นเขตงานที่มีข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของ ผู้หญิงมากพอที่จะตอบคำถามการศึกษารั้งนี้ได้ อีกทั้ง ยังมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากเขตงานอื่นทั้งใน จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาคใต้ และในไทยซึ่งจะ กล่าวอย่างละเอียดต่อไปอันจะทำให้เข้าใจถึงบทบาทของ ผู้หญิงในเขตงานอื่นที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างออกไป

จากนี้ถ้าจะมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น
ในอนาคต

วิธีการศึกษา แนวคิดและวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้อง

บทความนี้ผู้เขียนต้องการตอบคำถาม 3 ประการคือ
อะไรที่เป็นสาเหตุให้ผู้หญิงเลือกที่จะต่อสู้โดยต้องเผชิญ
กับการเสี่ยงชีวิตด้วยการเข้าร่วมขบวนการปฏิวัติของ
พคท. บทบาทของผู้หญิงเมื่ออยู่ในขบวนการปฏิวัติ
เป็นอย่างไร และหลังจากออกมาจากขบวนการปฏิวัติ
แล้วผู้หญิงได้ปรับตัวเพื่อให้อยู่ร่วมอย่างกลมกลืนกับ
สังคมอย่างไร วิธีการศึกษาจะใช้การสำรวจงานเขียน
และงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงในการต่อสู้ทาง
สังคม โดยเฉพาะที่เป็นขบวนการปฏิวัติและในพรรค
คอมมิวนิสต์ทั้งต่างประเทศและในประเทศไทย และ
ใช้วิธีการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นรายบุคคล และ
การสนทนากลุ่ม ขั้นตอนการสัมภาษณ์ได้เริ่มขึ้น
เมื่อปลายปี 2565 โดยผู้เขียนได้เก็บข้อมูลเบื้องต้น
จากแหล่งข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 4 เขตงานตาม
การเคลื่อนไหวของ พคท. ในจังหวัดนครศรีธรรมราช
ในอดีต คือ เขต 31, เขต 32, เขต 33 และเขต 34
รวมทั้งเขตงานที่ขยายออกไปภายหลังในพื้นที่จังหวัด
กระบี่เขตงานละ 1-3 ครั้ง ครั้งละประมาณ 3-10 คน
ผลจากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นทำให้พบว่า แต่ละเขตงาน
มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกัน ผู้เขียนจึงได้เลือกเขตงาน
31, 32 และ 33 ซึ่งเรียกรวมๆ ว่าเขตกรุงชิงมาเป็นพื้นที่
ศึกษาเพราะเป็นเขตงานที่ใหญ่และมีบทบาทชัดเจนกว่า
เขตงานอื่น จากนั้นผู้เขียนได้ออกแบบการสัมภาษณ์แบบ
มีโครงสร้าง และคัดเลือกบุคคลที่จะเป็นแหล่งข้อมูลหลัก
ในเชิงลึกจำนวน 7 คน โดยให้ครอบคลุมทั้งผู้หญิง
และผู้ชาย เลือกผู้ที่อยู่ในหมู่บ้านและขึ้นไปอยู่ในค่าย
เลือกผู้ที่เป็นชาวนาและนักศึกษา และเลือกผู้ที่กลับ
ลงมาแล้วมีบทบาทในงานสาธารณะและผู้ที่มีบทบาท
สร้างครอบครัวเป็นหลัก ผู้เขียนได้สัมภาษณ์แหล่งข้อมูล

หลักเป็นรายบุคคล หลังจากที่ถูกผู้เขียนได้ยกร่างบทความ
แล้วนำกลับไปตรวจสอบข้อมูลกับแหล่งข้อมูลจาก
เขตงานต่างๆ อีกครั้งหนึ่งโดยการสนทนากลุ่มในเดือน
พฤษภาคม 2566 ดังนั้นข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ใช้ใน
บทความนี้ส่วนใหญ่จึงมาจากการตรวจสอบหลายครั้ง
ตามที่ปรากฏในรายการอ้างอิงท้ายบทความ
อนึ่งในการอ้างอิงจะใช้คำว่า “ประมวลจากข้อมูล
การสัมภาษณ์” นอกจากข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลที่มี
ลักษณะเฉพาะชัดเจน ผู้เขียนจะเรียบเรียงคำ
ให้สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเป็นคำบรรยายแทน
การยกคำพูดมานำเสนอโดยตรงเพื่อให้เนื้อหาลื่นไหล

ส่วนในด้านการการสำรวจวรรณกรรมพบว่า มีงาน
ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงในขบวนการปฏิวัติ
โดยเฉพาะที่เป็นพรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศต่างๆ
ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงมีบทบาทอย่างสำคัญ แต่ละ
ประเทศก็มีจุดเน้นความสำคัญแตกต่างกัน เช่น ในคิวบา
ซึ่งเคยผ่านการต่อสู้กับเจ้าอาณานิคมมาก่อนอย่างน้อย
ตั้งแต่ พ.ศ.2435 ที่มีการตั้งพรรคปฏิวัติคิวบาเพื่อต่อสู้
กับสเปน Chase (2015, p. 10) ได้ศึกษาเรื่อง
Revolution within the Revolution: Women and
Gender Politics in Cuba, 1952-1962 เน้นตั้งแต่
ช่วงที่คิวบาถูกแทรกแซงโดยอเมริกาใน พ.ศ. 2495
ที่นายพลฟูลเคนเซีย บาติสตาได้ยึดอำนาจแล้วการ
ปกครองแบบเผด็จการโดยมืออเมริกาหนุนหลัง ทำให้
ฟิเดล คาสโตรได้ตั้งขบวนการ 26 กรกฎาคมขึ้นมา
ต่อต้าน ต่อมาก็ได้ตั้งกองกำลังปฏิวัติขึ้น ในช่วงแรก
การต่อต้านจะอยู่ในเมืองเป็นหลัก ช่วงนี้ผู้หญิงมีบทบาทนำ
ในการต่อสู้อย่างมาก ต่อมาเมื่อถูกทางการปราบปราม
หนักขึ้นพื้นที่ต่อสู้ก็ย้ายไปในเขตชนบท ช่วงนี้ผู้หญิง
ชาวนาที่เข้าร่วมต่อสู้ต้องอยู่ในระเบียบวินัยของกองทัพ
ที่มีลักษณะของความเป็นผู้ชายในขบวนการนำสูง ต่อมา
เมื่อนายพลบาติสตาพ่ายแพ้คาสโตรก็ปกครองคิวบา
ด้วยระบอบสังคมนิยมโดยอิงอยู่กับโซเวียต ในช่วงนี้ได้มี
แนวคิดเกี่ยวกับสตรีที่เสนอมาจาก 2 กลุ่มคือคือแนวคิด

ของขบวนการ 26 กรกฎาคม และแนวคิดของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งคิวบาที่ได้กลายมาเป็นกลไกทางการเมืองของรัฐ

ทางด้านประเทศอินเดียซึ่งมีการต่อสู้ตั้งแต่การเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษอย่างยาวนาน Roy (2012, pp. 21, 30) ได้ศึกษาเรื่อง Remembering Revolution: Gender, Violence, and Subjectivity in India's Naxalbari Movement ถึงการต่อสู้ของฝ่ายซ้ายในอินเดียที่มีอยู่หลายกลุ่มทั้งสังคมนิยมแบบเนรูห์ มีพรรคคอมมิวนิสต์อินเดียที่เริ่มก่อตั้งมาตั้งแต่ พ.ศ.2464 ต่อมาก็ได้แตกแยกย่อยเป็นหลายกลุ่มทั้งสายมาร์กซิสต์, มาร์กซิสต์-เลนินนิสต์, เหมาอิสต์ และยังมีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เช่น ขบวนการนาซอลบาร์ (Naxalbari) ในแคว้นเบงกอลที่ได้รับอิทธิพลมาจากฝ่ายซ้ายหลายๆ แนวในการหนุนการปฏิวัติของชาวนายากจนในการแก้ปัญหาที่ดินกลุ่มต่างๆ เหล่านี้มีผู้หญิงร่วมต่อสู้

ขณะที่ในเวียดนามซึ่งมีการต่อสู้อย่างยาวนานมาตั้งแต่การเรียกร้องเอกราชจากฝรั่งเศส การต่อสู้กับอเมริกา อย่างไรก็ตาม Judge (2020, p. 153) ซึ่งศึกษาเรื่อง Women in the Early Vietnamese Communist Movement: Sex, Lies, and Liberation พบว่าในช่วงแรกของการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามที่เริ่มมาตั้งแต่กลางทศวรรษ 1920 ก็ยังมีการนำคุณค่าแบบลัทธิขงจื้อเข้ามาผสมกับแนวคิดมาร์กซิสต์ซึ่งจะส่งผลให้ผู้หญิงต้องปฏิบัติตามด้วย เช่น ในการจัดลำดับอาวุโส ผู้หญิงจะต้องปฏิบัติตามแนวคิดเชิงศีลธรรมที่เน้นการอดทนต่อความยากลำบาก (Stoicism) และการเสียสละชีวิตส่วนตัวให้แก่พรรคเป็นหลัก

ส่วน Khoo (2020, p. 195) ซึ่งศึกษาเรื่อง Women Guerrillas of the Communist Party of Malaya: Nationalist Struggle with an Internationalist Experience ก็พบว่าในพรรค

คอมมิวนิสต์มลายาซึ่งก่อตั้งขึ้น ใน พ.ศ. 2473 นั้นแม้ว่าผู้หญิงจะตระหนักถึงสิทธิของผู้หญิงแต่ก็ต้องประนีประนอมกับด้านอื่นๆ คือ การจงรักภักดีต่อพรรคและการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ทำให้ผู้หญิงต้องประสพกับการรวบอำนาจและการจัดลำดับชั้นภายในพรรค

สำหรับในประเทศฟิลิปปินส์ที่มีการต่อสู้กับสเปน อเมริกา โดยมีองค์กรนำอย่าง Huk และพรรคคอมมิวนิสต์ฟิลิปปินส์ Lanza (2020, pp. 200, 203, 213) ได้ศึกษาเรื่อง Love and Sex in Time of War and Revolution: Women Warriors in Vietnam and the Philippines พบว่าขบวนการ Huk ซึ่งเป็นการรวมตัวของชาวนาที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดแบบคอมมิวนิสต์ได้เริ่มต่อสู้เมื่อ พ.ศ. 2485 เพื่อต่อต้านการยึดครองของญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ต่อมาก็ต่อสู้กับรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง ผู้ที่เข้าร่วมมีทั้งหญิงและชาย แต่ผู้หญิงมักจะถูกยุติการต่อสู้หลังจากการแต่งงานขณะที่ผู้ชายจะต่อสู้ได้ต่อเนื่อง ผู้หญิงจะได้รับการแบ่งหน้าที่ให้เป็นผู้รับผิดชอบครอบครัว ขบวนการ Huk เห็นว่าปัญหาทางด้านเพศเป็นปัญหาทางการเมืองมากกว่าปัญหาด้านจริยธรรมจึงได้ออกข้อกำหนดให้ผู้ชายสามารถมีภรรยาคนใหม่ได้ โดยเรียกว่าภรรยาป่า (forest wife)

ส่วนในกรณีของจีน ที่มีการต่อสู้กับอังกฤษ การล้มราชวงศ์ชิงเพื่อสถาปนาสาธารณรัฐ และการร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์จีนเพื่อสร้างรัฐสังคมนิยม Roberts (2010, pp. 28, 257, 259-265) ได้ศึกษาเรื่อง Maoist Model Theatre: The Semiotics of Gender and Sexuality in the Chinese Cultural Revolution (1966-1976) ซึ่งเป็นช่วงที่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้รับชัยชนะ จนได้ปกครองประเทศมานานพอสมควร และจะต้องสร้างความมั่นคงให้กับการปกครองของตน พบว่าการตีความและนำเสนอเกี่ยวกับความเท่าเทียมของหญิงชายที่ปรากฏอยู่ใน

ศิลปะการแสดงนี้ยังคงเป็นวาทกรรม (discourses) ที่มีการปรับเปลี่ยนไปมาอยู่ตลอดเวลาว่าควรจะกำหนดอย่างไรระหว่างกาเปิดโอกาสให้ตีความอย่างเสรี เปิดกว้างแบบทันสมัย (modern) กับการลบการตีความในด้านบทบาทหญิงชายออกไป หรือการจำกัดการตีความให้เป็นไปตามขนบเดิม (tradition) ซึ่งในช่วงของการปฏิวัติวัฒนธรรมของจีนมักจะใช้วิธีการหลังนี้เป็นหลัก ทั้งนี้เพราะการยกประเด็นความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชายมากล่าวถึงอาจส่งผลทั้งด้านที่เป็นคุณและเป็นการต่อต้านการปฏิวัติได้พอๆ กัน อย่างไรก็ตามในการแสดงบัลเลต์ที่ Roberts ยกมาศึกษาก็พบว่าการซ้อนทับกันระหว่างรูปแบบและอุดมการณ์หลายชั้นและซับซ้อนซ้อนอยู่อันมีนัยถึงการพร้อมที่จะถูกตีความไปได้หลายทางต่อไป

สำหรับในประเทศไทยนั้นยังไม่พบว่ามีการศึกษาวิจัยถึงบทบาทของผู้หญิงในขบวนการปฏิวัติมากนักส่วนมากมักจะเป็นการเขียนในเชิงชีวประวัติของผู้หญิงเหล่านั้น เช่น ฤดี เรืองชัย, 2539, น. 1-303; ชลธิรา สัตยาวัดนา, 2544, น. 1-159; สุชีลา ตันชัยนันท์, 2546, น. 1-188; จิระนันท์ พิตรปรีชา, 2549, น. 1-303; สุนี ไชยรส, 2554, น. 1-433 เป็นต้น ล่าสุดธิกานต์ ศรีนารา (2564, น. 1-238) ได้ศึกษาเรื่องรักและการปฏิวัติ: การเมืองวัฒนธรรมว่าด้วยความรักของปัญญาชนฝ่ายซ้ายไทยยุคสงครามเย็น โดยเสนอว่าในยุคสงครามเย็นปัญญาชนฝ่ายซ้ายได้สร้างมโนทัศน์ “ความรักที่ก้าวหน้า” ขึ้นมาเพื่อหักล้างกับมโนทัศน์ความรักแบบเก่าของชนชั้นศักดินาและชนชั้นกลาง กระฎุมพี ความรักที่ก้าวหน้ามีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลาโดยธิกานต์ ศรีนาราได้แบ่งออกเป็นช่วงที่หนึ่ง การแตกหักกับทัศนคติความรักแบบผู้ดีในอดีตของปัญญาชนฝ่ายซ้ายหลังการปฏิวัติ 2475 ช่วงที่สอง ความรักตามแนวคิดกึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินาของ พคท. ในทศวรรษ

2490 ช่วงที่สาม ความรักที่ก้าวหน้าหลัง 14 ตุลาฯ และช่วงที่ 4 ความรักและการปฏิวัติในเขตป่าเขาหลัง 6 ตุลาฯ ต่อมาเมื่อขบวนการปฏิวัติของ พคท. หดบทบาทลงก็มาถึงการสร้างความรักในรูปแบบใหม่ภายใต้ทุนนิยมโลกในปัจจุบัน

จากการสำรวจวรรณกรรมข้างต้นพบว่า บทบาทของผู้หญิงในขบวนการปฏิวัติจะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละแห่ง ปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดบทบาทของผู้หญิงที่พบจากการสำรวจวรรณกรรมมี 7 ประการ ได้แก่ ลักษณะของพื้นที่การเคลื่อนไหว เช่น Lanzona (2020, p. 222) เห็นว่าขบวนการ Huk ในฟิลิปปินส์มีความยืดหยุ่นในการกำหนดบทบาทของผู้หญิงในขบวนการมากกว่าพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามที่เคร่งครัดกว่าเนื่องจากเวียดนามอยู่ใกล้จีนและได้รับอิทธิพลแนวคิดแบบขงจื้อของจีนมาด้วยขณะที่ขบวนการ Huk มีพื้นฐานมาจากคาทอลิก เป็นต้น, ประสบการณ์ส่วนตัวและวัฒนธรรมเดิมของสังคม, ระยะเวลาและความต่อเนื่องของการปฏิวัติ, ความหลากหลายในการปะทะกันของแนวคิดที่มีอยู่ในขบวนการหรือในพื้นที่, บทบาทของรัฐ โดยเฉพาะความเข้มข้นของการล้อมปราบ, ระบบการบริหารจัดการของขบวนการปฏิวัติ, และขั้นตอนของการปฏิวัติ เช่น ในช่วงเริ่มต้น ช่วงกลาง หรือช่วงหลังที่บางขบวนการพ่ายแพ้ บางขบวนการสามารถขึ้นครองนำของรัฐได้ เป็นต้น สำหรับบทความนี้ผู้ศึกษามีสมมุติฐานว่าบทบาทของผู้หญิงในขบวนการ พคท.เขตกรุงชิงจะมีลักษณะเฉพาะตามบริบทของตนเช่นกัน ซึ่งอาจแตกต่างกันแม้แต่กับในพื้นที่อื่นในภาคใต้หรือต่างภาคในประเทศไทยที่อยู่ในการ พคท. ด้วยกัน ดังนั้นบทความนี้จะเริ่มจากการสำรวจภาพรวมของขบวนการ พคท. ทั่วประเทศ จากนั้นจะพิจารณาถึงขอบเขตของ “กรุงชิง” และวิเคราะห์ถึงบทบาทของผู้หญิงตามลำดับ

สังเขปการเคลื่อนไหวของ พคท. ในไทย

ช่วงแรกการเคลื่อนไหวของ พคท. จะอยู่ในเขตเมือง โดยชาวเวียดนามและชาวจีนเป็นหลัก เริ่มจากใน พ.ศ. 2452 ซึ่งเป็นช่วงก่อนการก่อตั้ง พคท. พบว่าเริ่มมีชาวเวียดนามเข้ามาปฏิบัติการในสยาม (สุชาชัย ยิ้มประเสริฐ และคณะ, 2562, น. 177) ต่อมาในวันที่ 1 ธันวาคม 2485 ได้มีการจัดประชุมสมัชชาครั้งที่ 1 และก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ไทยขึ้นมีศูนย์กลางที่กรุงเทพฯ มีเป้าหมายเพื่อปฏิวัติประเทศไทย มีการเคลื่อนไหวในเขตเมืองและพื้นที่ที่มีกรรมกรผู้ใช้แรงงานทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัดเป็นหลัก โดยมีการทำงานในชนบทบ้างที่บ้านคุชอด จังหวัดศรีสะเกษ ใน พ.ศ. 2491 ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ 2495 พคท. ได้เปิดประชุมสมัชชาครั้งที่ 2 มีมติให้ใช้วิธีการต่อสู้โดยปลุกระดมชนชั้นกรรมกร และเริ่มสนใจชนบทมากขึ้น เพื่อจัดตั้งขบวนการ หลังจากนั้นฝ่ายรัฐบาลก็คุกคาม ขัดขวางการเคลื่อนไหว มีการจับกุมประชาชนด้วยข้อหา คอมมิวนิสต์และจำคุกหลายปีโดยไม่มีการไต่สวน ทำให้การเคลื่อนไหวในกรุงเทพฯและในเมืองของ พคท. ทำได้ลำบาก

ใน พ.ศ. 2504 พคท. ได้จัดประชุมสมัชชาครั้งที่ 3 ที่ประชุมมีมติยอมรับความคิดเห็นมาเจ็ดข้อที่ใช้แนวทางชนบทล้อมเมือง ปลุกระดมขบวนการเตรียมการจับอาวุธขึ้นสู้แบบเดียวกับลาวและเวียดนาม ใน พ.ศ. 2505 พคท. ได้ย้ายศูนย์กลางของ พคท. จากกรุงเทพฯไปอยู่ที่เขตภูพานในภาคอีสาน และมีการตั้งสถานีวิทยุเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย (ส.ป.ท.) จนวันที่ 7 สิงหาคม 2508 ก็เกิดเหตุการณ์เสียงปืนแตกที่บ้านนาบัว ตำบลเรณู อำเภอธัญพนม จังหวัดนครพนม

การขยายตัวของต่อสู้ในชนบทของ พคท. ได้ทำให้รัฐบาลยกระดับการปราบปรามโดยจัดตั้งกองกำลังผสมระหว่างทหาร ตำรวจและพลเรือน ได้แก่อำนาจการป้องกันการทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ (กอ.ปค.) ขึ้นใน

พ.ศ. 2508 ในขณะที่ พคท. ได้จัดตั้งกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย (ทปท.) ขึ้นใน พ.ศ. 2512 พ.ศ. 2515 พคท. ได้ย้ายศูนย์กลางจากภาคอีสานไปที่จังหวัดน่าน ขณะนั้นเขตน่านและเขตสามจังหวัดประสบความสำเร็จในการสร้างฐานที่มั่นในเขตป่าเขาอันเป็นเขตปลดปล่อยของฝ่ายปฏิวัติที่ฝ่ายรัฐบาลไม่มีอำนาจเหนือเขตนั้นอีกต่อไป แต่เขตงานภาคอีสานและภาคใต้ยังถือว่าเป็นเขตจรรยา เพราะมีเพียงที่มั่นทางทหารในเขตป่าเขา แต่ไม่มีเขตปลดปล่อยหรือหมู่บ้านปลดปล่อย ซึ่งเป็นพื้นที่อำนาจรัฐใหม่อย่างเปิดเผย

ตั้งแต่ พ.ศ. 2520 เป็นต้นมาเป็นช่วงที่ พคท. มีบทบาทลดลงอันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการคือ ใน พ.ศ. 2520 รัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียรได้ใช้กำลังทหารปราบปรามอย่างหนักอีกครั้งหนึ่งโดยเน้นให้ทหารยึดกุมพื้นที่เขตแทรกซึมรอบนอก แล้วใช้กำลังทหารกวาดล้าง พคท. ในเขตป่าเขา ใน พ.ศ. 2521-2522 ได้เกิดความขัดแย้งในขบวนการคอมมิวนิสต์สากล โดย พคท. อยู่ฝ่ายเดียวกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยจีนและกัมพูชาทำให้ขัดแย้งกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยลาว และโซเวียต แต่ต่อมาจีนก็ได้ขอให้ สปท. ไม่ออกอากาศโจมตีรัฐบาลไทยทำให้ พคท. ปิด สปท. ลงใน พ.ศ. 2522 หลังจากนั้นใน พ.ศ. 2523 พคท. ได้ย้ายศูนย์กลางจากจังหวัดน่านไปอยู่ที่รอยต่อระหว่างจังหวัดสุราษฎร์ธานีและนครศรีธรรมราช เพราะพื้นที่จังหวัดน่านไม่ปลอดภัยเนื่องจาก พคท. ขัดแย้งกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยยังได้มีนโยบายเชิงรุกโดยใช้การเมืองนำการทหารด้วยการออกนโยบาย 66/2523 ใน พ.ศ. 2525 พคท. ได้จัดประชุมสมัชชาครั้งที่ 4 ขึ้น แต่ทำให้เกิดความขัดแย้งภายในขึ้นอย่างหนักจนมีผู้ที่เข้าร่วมต่อสู้กับ พคท. ออกมาอบตัวจำนวนมาก ช่วง พ.ศ. 2525-2526 พคท. ได้ย้ายศูนย์กลางพรรคไปยังจังหวัดชุมพร ต่อมาเกิดการเสียลับจึงย้ายไปอยู่ที่จังหวัดระนอง ต่อมาคณะกรรมกลางพรรคได้ถูก

จับกุมจำนวนมากในช่วง พ.ศ. 2527 และ 2530 หลังจากนั้นใน พ.ศ. 2530-2537 ศูนย์การนำของ พคท. ได้ย้ายไปอยู่ในป่าลึก ซึ่งเป็นศูนย์การนำใหม่ในตะนาวศรี เขตเหนืออันเป็นรอยต่อจังหวัดเพชรบุรี-ราชบุรี จากปัญหานานัปการเหล่านี้ทำให้ใน พ.ศ. 2537 ธง แจ่มศรี เลขาธิการ พคท. ได้ออกจากป่ามาอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และเข้ากรุงเทพใน พ.ศ. 2538 นับเป็นการยุติการต่อสู้ของ พคท. ตั้งแต่นั้นมา (สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ และคณะ, 2562, น. 453)

พื้นที่ เวลา และบทบาทของผู้หญิงของ พคท. ในเขตกรุงชิง

การเคลื่อนไหวของ พคท. ในกรุงชิง หรืออ่าวกรุงชิง เริ่มขึ้นในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานีก่อนจากนั้นก็ได้ขยายมาสู่กรุงชิงในภายหลัง ขอบเขตการเคลื่อนไหวของ พคท. กรุงชิงส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าเขาและชนบทอันเป็นผลมาจากสมัชชาของ พคท. ครั้งที่ 3 ที่ปรับมาใช้แนวทางป่าล้อมเมือง ประมาณ พ.ศ. 2499 ได้เริ่มมีการเคลื่อนไหวในตลาดบ้านส้อง ตำบลเวียงสระ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี แล้วขยายไปที่ตำบลพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อทางการเริ่มเฝ้าติดตามจึงมีคนหลบไปอยู่ในป่าบ้างแล้ว (ส.สมพร ปี.3, 2542, น. 18-19)

ช่วงก่อน พ.ศ. 2514 การเคลื่อนไหวของ พคท. ในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่ยังอยู่ในพื้นที่อำเภอพิปูนและอำเภอฉวางโดยยังไม่เคลื่อนไหวในเขตกรุงชิง ในวันที่ 8 ตุลาคม 2508 ได้เกิดเสียงปืนแตกที่สุราษฎร์ธานีขึ้นเป็นครั้งแรก (ส.สมพร ปี.3, 2542, น. 19) ทางการได้เริ่มปราบปราม พคท. ในภาคใต้ครั้งใหญ่ใน พ.ศ. 2508 ขณะนั้นต่างฝ่ายต่างไม่มีบทเรียน ดังนั้นแม้ว่ากองกำลังของ พคท. จะมีจำนวนน้อย แต่การปราบปรามของเจ้าหน้าที่ก็ไม่ก่อความเสียหายให้กับ พคท. มากนัก พื้นที่การต่อสู้ของ พคท. ในภาคใต้ได้ขยายไปยังพัทลุง ตรัง นครศรีธรรมราช

ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี และราชบุรี (สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ และคณะ, 2562, น. 24) ต่อมามีการปราบปรามครั้งใหญ่ครั้งที่ 2 ใน พ.ศ. 2513-2514 สมัยจอมพลถนอม กิตติขจรที่มีการใช้ความรุนแรงซึ่งเรียกว่า 3 เรียบ คือ “ปล้นเรียบ เผาเรียบ และฆ่าเรียบ” (ส.สมพร ปี.3, 2542, น. 151) หรือแนวทาง “สืบให้ทราบ ค้นให้พบ ฆ่าให้เรียบ” (บัญญัติ ขวาลศิลป์, 2546, น. 216) จนทำให้เกิดเหตุการณ์ถล่มเขาเผาถางถึงแดง ส่งผลให้ชาวบ้านเดือดร้อนและยังทำให้ชาวบ้านเข้าร่วมกับ พคท. มากขึ้น

การปราบปรามอย่างหนักของรัฐใน พ.ศ. 2514-2515 นี้เองที่ได้ทำให้คนในอำเภอพิปูนและอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดสุราษฎร์ธานีหลบหนีขึ้นร่วมกับ พคท. ในเขตป่าเขาจำนวนมากจนในที่สุดก็ได้ขยายเข้ามาบุกเบิกพื้นที่อ่าวกรุงชิงซึ่งอยู่คนละฟากสันเขากันเป็นเขตงานใหม่ใช้เป็นที่มั่นทางทหารเพื่อรับมือกับฝ่ายรัฐบาล (สุรัชย์ แซ่ด่าน, 2541, น. 170) จากนั้นก็ได้ขยายตัวโดยใช้เทือกเขาหลวงเป็นหลักจนกลายเป็นเขตของ พคท. ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

พื้นที่ของกรุงชิงนั้นสุรัชย์ แซ่ด่าน (2541, น. 170) ได้บรรยายไว้ว่า “... “กรุงชิง” เป็นเทือกเขาที่อาจจะเรียกได้ว่าใหญ่ที่สุดของจังหวัดนครศรีธรรมราชก็ได้ เพราะมีอาณาบริเวณคลุมกว้างไปจรดอำเภอพรหมคีรี อำเภอฉวาง อำเภอพิปูน อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอกาญจนาดิษฐ์ อำเภอเวียงสระ และอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานีทีเดียว แต่ใจกลางของเทือกเขากรุงชิงนั้นอยู่ในเขตอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีคลองยาวเหยียดไหลคดเคี้ยวไปตามที่ราบบนเทือกเขาเรียกว่า “คลองกรุงชิง”...”

ปัจจุบันกรุงชิงเป็นชื่ออย่างเป็นทางการของตำบลหนึ่งในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วยพื้นที่ 11 หมู่บ้าน แต่ขอบเขต

การเคลื่อนไหวของ พทท. ในพื้นที่ที่เรียกว่ากรุงชิงนั้น กว้างมากและมีข้อมูลที่แตกต่างกัน เช่น สุรชัย แซ่ด่าน (2541, น. 174) ประจวบ อัมพะเสวต (2546, น. 106) เชาวน์ พงษ์พิชิต (2565, น. 382-383) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับการแบ่งพื้นที่การเคลื่อนไหวของ พทท. ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราชยังต้องตรวจสอบให้ชัดเจนมากขึ้น ผู้เขียนพบว่าความลำบากในการตรวจสอบข้อมูลมาจากหลายสาเหตุคือ การที่ พทท. ในเขตนี้ปรับตัวอยู่เสมอการแบ่งพื้นที่รวมทั้งจำนวนของผู้เข้าร่วมจึงอาจแตกต่างกันไปในแต่ละช่วงเวลา การที่ พทท. มีระบบการจัดตั้งที่สมาชิกแต่ละคนจะต้องรู้เฉพาะส่วนของตัวเอง (cells) เท่านั้นทำให้แต่ละคนไม่ทราบภาพรวมทั้งหมด และเกิดจากการอ้างอิงข้อมูลของข้อเขียนชิ้นหลังๆ ที่อาจไม่ได้ตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียด

จากการตรวจสอบข้อมูลเอกสารร่วมกับการประมวลจากข้อมูลการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาพบว่าในปี 2519 ซึ่ง พทท. มีผู้เข้าร่วมมากที่สุดอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ที่มีการปราบปรามนักศึกษาขึ้นการแบ่งพื้นที่ของ พทท. ในกรุงชิงใกล้เคียงกับที่สุรชัย แซ่ด่าน (2541, น. 170) ซึ่งเขาเข้าร่วมใน พ.ศ. 2519 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์แล้วสรุปได้ว่า พทท. ในนครศรีธรรมราชโดยเฉพาะในช่วง พ.ศ. 2519 ที่สุรชัย แซ่ด่านและแหล่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์หลายคนเข้าร่วมนั้นแบ่งเป็น 4 เขต คือ เขต 31, 32, 33, 34 นอกจากนี้พบว่า แม้ในเวลาเดียวกัน แต่การแบ่งตามพื้นที่ของแต่ละเขตในจังหวัดเดียวกันหรือระหว่างเขตจังหวัดก็อาจซ้อนทับกัน เนื่องจากการขยายงานไปตามเครือข่ายความสัมพันธ์เดิมของคนหรือความสัมพันธ์เชิงเครือญาติที่อาจอาศัยอยู่ในพื้นที่เขตอื่น อันสอดคล้องกับการศึกษาของสารุภ ฤทธิ์ชู และสุนีย์ ทองไซร์ (2543, น. 161) ในกรณีการขยายงานในเขตสุราษฎร์ธานีเช่นกัน เช่น พบว่าผู้ปฏิบัติงานมวลชนในเขต 34 ของจังหวัดนครศรีธรรมราชบางคน

มีสายสัมพันธ์กับคนในเขต 31 จนสามารถตั้งเป็นหน่วยของพรรคที่สังกัดเขต 34 ขึ้นได้ (ประมวลจากข้อมูลการสัมภาษณ์) หรือใน พ.ศ. 2519 ค่าย 511 ของ พทท. เขตงานสุราษฎร์ธานีได้รับผิดชอบมาถึงพื้นที่ตำบลกรุงชิง กิ่งอำเภอหนองพิบัติ อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราชด้วย (ส.สมพร ปี.3, 2542, น. 31) ขณะเดียวกันการซ้อนทับกันของพื้นที่ยังเกิดจากบางช่วงเวลา พทท. ได้ปรับการแบ่งเขตใหม่ เช่น ในเขตอำเภอชะอวดปัจจุบันบางช่วงก็จัดให้รวมอยู่กับการเคลื่อนไหวของกลุ่มจังหวัดตรัง-พัทลุง-สตูล บางช่วงก็กำหนดให้เขตอำเภอชะอวดและอำเภอร่อนพิบูลย์ไปร่วมกับเขตนครศรีธรรมราช (กลุ่มภูบรรทัด, 2544, น. 551, 758) เป็นต้น

ในบทความนี้จึงขอกำหนดการแบ่งพื้นที่การเคลื่อนไหวของ พทท.ในนครศรีธรรมราชออกเป็น 4 เขตกว้างๆ คือ เขต 31 มีค่ายหลักอยู่ในป่าอ่าวกรุงชิง (ธงชัย นครศิลป์, 2546, น. 80) พื้นที่การปฏิบัติงานหลักครอบคลุมเขตอำเภอขนอม อำเภอสิชล อำเภอท่าศาลา อำเภอพรหมคีรี เขต 32 มีค่ายหลักอยู่ในป่าศาลาแฝด พื้นที่การปฏิบัติงานหลักครอบคลุมอำเภอฉวาง อำเภอพิปูน เขต 33 มีค่ายหลักอยู่ในป่าอ่าอลานสกา พื้นที่การปฏิบัติงานหลักครอบคลุมอำเภอ ลานสกา อำเภอร่อนพิบูลย์ เขต 34 มีค่ายหลักอยู่ในป่าอ่าวศรีเมือง พื้นที่ปฏิบัติงานครอบคลุมอำเภอ จุฬาภรณ์ในปัจจุบัน (ขณะนั้นยังไม่แยกอำเภอออกจากอำเภอชะอวด) และบางส่วนของอำเภอทุ่งสง นำสังเกตว่าในจำนวนทั้งหมด 4 เขตมีถึง 3 เขตที่ถูกนับว่าเป็นเขตกรุงชิงคือเขต 31, 32, 33 ส่วนเขต 34 คือเขตอ่าวศรีเมือง อยู่ในอำเภอจุฬาภรณ์ ในบทความนี้จะกล่าวถึงเฉพาะเขต 31, 32 และ 33

ในด้านช่วงเวลาในการเคลื่อนไหวของ พทท. ในเขตกรุงชิงเริ่มขึ้นในประมาณ พ.ศ. 2514-2515 จากการที่มีสหายจากฝั่งอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช และ

จังหวัดสุราษฎร์ธานีซึ่งอยู่ในทางฝั่งตะวันตกของ เขาหลวงได้หลบหนีการปราบปรามของทางการมาตั้ง ที่มั่นในอำเภอกรุงชิงทางฝั่งตะวันออก ต่อมาก็ได้ทำงาน ขยายงานมวลชนกับคนที่รู้จักในหมู่บ้านด้านล่างของ ฝั่งตะวันออกจนมีคนตื่นตัวและเข้าร่วมหรือเป็นมวลชน ของ พคท. คนเหล่านี้แบ่งได้เป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 กลุ่มคนที่เมื่อตัดสินใจเข้าร่วมกับขบวนการ พคท. แล้ว ก็ได้ขึ้นไปตั้งเป็นค่ายอยู่ในป่ามีการแบ่งหน้าที่กัน ทำงานด้านต่างๆ รวมทั้งเป็นทหารสังกัด ทพท. ในช่วง พ.ศ. 2519 คนกลุ่มนี้มีจำนวนรวมกันประมาณ 600-800 คน (ประจวบ อัมพะเสวต, 2546, น. 106; ประมวลจากข้อมูลการสัมภาษณ์) ส่วนที่ 2 เป็นกลุ่มคนที่ยังอยู่ในหมู่บ้าน โดยมีการจัดระบบเป็นกลุ่มจัดตั้ง มีการตั้งเป็นทหารบ้านอยู่ตามหมู่บ้าน มีหน้าที่คอย ขยายสมาชิก คอยหาข่าว และส่งเสบียงแก่ส่วนที่อยู่ใน ค่ายหรือในป่า คนส่วนนี้มีจำนวนมากหลายพันคน “มวลชนเหล่านี้เป็นเหมือนดั่งผนังทองแดงกำแพงเหล็ก” ให้กับค่ายที่อยู่ศูนย์กลาง

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2520 เป็นต้นมาการเคลื่อนไหวของ พคท. ในเขตกรุงชิงก็ลดลงเช่นเดียวกับกระแสที่เกิดขึ้น ในพื้นที่อื่นๆ ทั่วประเทศ มีการออกมามอบตัวกับ ทางการหรือยุติการต่อสู้และกลับลงมาอยู่ในหมู่บ้าน เหมือนเดิมแทบหมดสิ้นในช่วงประมาณ พ.ศ. 2525 ที่ยังเหลืออยู่บ้างก็เป็นส่วนของกองกำลังทหารที่มีความคล่องตัวในการเคลื่อนไหว ฝ่ายนำและทหารของ พคท. บางคนจึงได้ปรับการต่อสู้เหลือเพียงงานด้าน ทหารเป็นหลัก เช่น การจับตัวผู้ที่เป็นภัยต่อประชาชน การลอบสังหารผู้นำ เป็นต้น (กลุ่มภูบรรทัด, 2544, น. 763) ส่วนงานด้านอื่นโดยเฉพาะงานขยายมวลชนได้ ยุติลงเนื่องจากไม่มีเงื่อนไขสนับสนุนเหมือนก่อนหน้านี้ ต่อมาในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 ได้มีการจัดงาน ดับไฟใต้ที่ศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผู้ร่วมพัฒนา ชาติไทยเข้าร่วม 250 คน พร้อมกับมอบอาวุธจำนวนมากให้กับทางการ จึงถือว่า พ.ศ. 2535 เป็นปีที่สิ้นสุด

การต่อสู้ด้วยอาวุธของ พคท. ในภาคใต้ (บัญชาธ ราชศิลป์, 2546, น. 433-440; ประมวลจากข้อมูล การสัมภาษณ์)

จากที่กล่าวมาข้างต้นก็เพื่อกำหนดกรอบการพิจารณา ถึงบทบาทของผู้หญิงที่เข้าร่วมกับ พคท. ขบวนการปฏิวัติ ในเขตกรุงชิง ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ในด้านเวลา การต่อสู้ ของ พคท. ในกรุงชิงที่ผู้หญิงมีบทบาทนั้นอยู่ในช่วง พ.ศ. 2514-2525 เป็นหลัก ส่วนช่วงเวลาหลังจากนั้น เป็นเพียงการต่อสู้ในทางการทหารกลุ่มเล็กๆ ในด้าน พื้นที่ เขตกรุงชิงประกอบด้วยเขต 31, 32, และ 33 ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ในอำเภอพิปูน ฉวาง ร่อนพิบูลย์ ลานสกา พรหมคีรี ท่าศาลา ลีลล และขนอม แต่ละเขต จะแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วนคือส่วนที่เป็นที่มั่นหรือค่าย ในเขตอำเภอกรุงชิงในเขต 31 รวมทั้งเขต 32 และเขต 33 ที่มีการเคลื่อนไหวร่วมกันอย่างใกล้ชิดจนถึงถือว่าทั้ง 3 เขต นี้คือเขตกรุงชิง และส่วนของหมู่บ้านต่างๆ ในแต่ละเขต ซึ่งอยู่ด้านล่างรอบๆ ที่มั่นหรือค่าย การเคลื่อนไหว ทั้งหมดนี้ จะเห็นถึงบทบาทของผู้หญิงที่มีบทบาทใน ลักษณะต่างๆ

ในระหว่าง พ.ศ. 2514-2525 ที่มีการต่อสู้ของ พคท. ในเขตกรุงชิงอย่างเข้มข้นนั้นอาจแบ่งได้เป็น 2 ช่วงคือ ช่วงแรก พ.ศ. 2514-2518 เป็นช่วง 5 ปีที่เริ่มขยายงาน มวลชนตามหมู่บ้าน เริ่มมีการตั้งที่มั่นในเขตป่า ที่เรียกว่าค่าย ยังมีสมาชิกไม่มากนัก ดังที่กล่าวแล้วว่ การเคลื่อนไหวของ พคท. ในกรุงชิงเริ่มขึ้นในช่วง พ.ศ. 2514-2515 ที่ทางการเริ่มปราบปราม พคท. อย่างหนักในเขตอำเภอพิปูนทำให้สหายจากอำเภอพิปูน ได้เข้ามาตั้งที่มั่นในเขตป่ากรุงชิง พร้อมทั้งเริ่มขยาย มวลชนตามเครือข่ายของเครือข่ายหรือคนที่รู้จักไปยัง หมู่บ้านในเขตเชิงเขา เขตที่ราบ จนถึงเขตชายทะเล จนสามารถแบ่งเป็นเขตงาน 31, 32, 33 ระยะเวลาแรกยังมี จำนวนคนที่ขึ้นไปอยู่บนค่ายไม่มากนัก ผู้ที่ “ขึ้นเขา” ในช่วงนี้ส่วนใหญ่จะเป็นชวนา ต่อมาเมื่อทางการ

ปราบปรามอย่างรุนแรงด้วยนโยบาย 3 เรียบก็ทำให้ชาวบ้านหรือมวลชนยกครอบครัวขึ้นไปอยู่บนค่ายมากขึ้น จึงมีการแบ่งเป็นฝ่ายงานต่างๆ ขณะที่ชาวบ้านซึ่งเป็นมวลชนของ พคท. ก็ยังอยู่ตามหมู่บ้านต่างๆ ต่อมาในช่วงที่ 2 พ.ศ. 2519-2525 เป็นช่วง 7 ปีที่มีการเพิ่มขึ้นของสมาชิกอย่างรวดเร็วเพราะมีนักศึกษาเข้ามาร่วมขบวนการเป็นจำนวนมากอันเป็นผลมาจากเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 นักศึกษาเหล่านี้ได้ขึ้นไปอยู่บนค่าย มีการแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบซึ่งมีทั้งงานในค่ายและนอกค่าย ก่อนที่จะหมดบทบาทลงในปี พ.ศ. 2525

ต่อไปนี้จะกล่าวถึงบทบาทของผู้หญิงที่ได้เข้าร่วมเคลื่อนไหวกับ พคท. ในเขตกรุงชิงโดยพิจารณาถึงพัฒนาการของแต่ละรายบุคคลร่วมกับสภาพการเคลื่อนไหวโดยรวมของขบวนการโดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะใหญ่ๆ คือ ระยะก่อนการเข้าร่วมขบวนการ ระยะระหว่างการเข้าร่วมขบวนการ และระยะหลังการเข้าร่วมขบวนการ ดังนี้

ระยะที่ 1 บทบาทของผู้หญิงช่วงก่อนการเข้าร่วมขบวนการปฏิวัติ

ช่วง พ.ศ. 2514-2518 การเข้าร่วมกับ พคท. ในเขตกรุงชิงซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านในหมู่บ้านที่ได้รับการชักชวนจากเครือข่ายของเครือข่ายหรือคนที่รู้จักกันจากสหายทางฝั่งอำเภอพิปูนซึ่งมักเป็นสหายผู้ชายที่เข้ามาทำงานความคิดกับคนในชุมชนซึ่งมักจะเป็นผู้ชายด้วยกันเพราะมีความสะดวกคล่องตัว และสอดคล้องกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น เนื้อหาที่สหายใช้ทำงานความคิดกับชาวบ้านได้แก่การพูดถึงความเดือดร้อนที่ชาวบ้านประสบอยู่ เช่น ราคาพืชผล การขาดแคลนสาธารณูปโภค การที่รัฐอุดหนุนนายทุนมากกว่า หรือการข่มขู่คุกคามที่รัฐทำกับประชาชนโดยขณะนั้นรัฐบาลกำลังใช้นโยบายปราบปรามคอมมิวนิสต์ด้วยความรุนแรงพร้อมทั้งเสนอสังคมในฝันที่ทุกคนเท่าเทียมกัน แต่ก็ไม่ได้ศึกษาถึงลัทธิมาร์กซ์อย่างลึกซึ้ง เมื่อเห็นว่าชาวบ้าน

กลุ่มแรกๆ สุกงอมทางด้านความคิดก็จะเข้าร่วมกับ พคท. ไปอยู่บนที่มั่นหรือในค่าย บางส่วนก็เป็น “มวลชน” ของ พคท. ที่อยู่ในหมู่บ้านต่อไปโดยจะจัดระบบให้อยู่ในชุมชนมีหน้าที่ขยายมวลชน หาข่าวหรือเป็นทหารบ้านคอยคุ้มครองกันเอง กลุ่มเป้าหมายกลุ่มต่อมาหลังจากนั้นจะเริ่มมีผู้หญิงเข้าร่วมมากขึ้น การให้การศึกษาก็ไม่ได้มุ่งเน้นหนักถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหญิงชายโดยตรงมากนัก แต่จะใช้คำรวมๆ ว่า “ความเท่าเทียมกัน” “ความเป็นธรรม” และผู้ชายที่เข้าร่วมกับ พคท. จะปฏิบัติกับผู้หญิงด้วยความเคารพในความเท่าเทียมกันตามแนวคิดและระเบียบวินัยของ พคท. แตกต่างจากผู้ชายทั่วไป สิ่งเหล่านี้ถือว่าการเตรียมความคิดของผู้หญิงชาวบ้านในหมู่บ้านก่อนเข้าร่วมกับ พคท.

ขณะเดียวกันก็มีผู้หญิงที่อาจยังไม่ได้สุกงอมทางด้านความคิดก่อนที่จะเข้าร่วมกับ พคท. แต่ตัดสินใจเข้าร่วมเพราะถูกรัฐข่มขู่ หรือปราบปรามจนต้องหนีขึ้นไปอยู่บนค่ายของ พคท. ผู้หญิงเหล่านี้มักจะเข้าไปพร้อมกับพ่อแม่หรือลูกเป็นครอบครัว เมื่อเข้าไปแล้วก็ต้องปฏิบัติตามแนวคิดและระเบียบการของ พคท. รวมทั้ง พคท. จะจัดให้การศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นบนค่าย (คุณเรือง, สัมภาษณ์, 2566, 21 มีนาคม) สอดคล้องกับความเห็นของกองบรรณาธิการสำนักพิมพ์ไพลามทุ่งที่ว่า “สภาพชาวชนบทในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและนครศรีธรรมราช ตั้งแต่ พ.ศ. 2508 เป็นต้นมา (ว่า) ถูกบีบคั้นโดยนโยบายรัฐบาล ทั้งๆ ที่ความเป็นจริงแล้วชาวบ้านเหล่านั้นไม่ได้รู้เรื่องเกี่ยวกับลัทธิมาร์กซ์เลยแม้แต่หน่อย การเติบโตของ พคท. ภาคใต้จึงเกิดจากการกระทำของรัฐบาลโดยแท้” (ธงชัย นครศิลป์, 2546, น. 1)

อย่างไรก็ตาม พบว่ามีสหายชาวนาที่ตื่นตัวในการศึกษาเรียนรู้แนวคิดมาก่อนจนเป็นสิ่งกระตุ้นให้ต้องการเข้าร่วมกับ พคท. เช่นกันไม่ใช่เข้าป่าเพราะ

แรงกดดันโดยตรงจากการถูกข่มขู่คุกคามจากรัฐ สหายหญิงชาวบ้านคนหนึ่งที่ยื่นหนังสือในกรุงชิง จบระดับประถมศึกษา 4 เล่าว่าเธอมีความกระตือรือร้นที่จะติดตามข่าวสารบ้านเมืองมาตั้งแต่เด็ก เธอเป็นคนเดียวในหมู่บ้านที่เมื่อเข้าเมืองจะซื้อหนังสือมาอ่านตลอด และบ่อยครั้งที่เธอส่งซื้อหนังสือที่ต้องการจากร้านขายหนังสือเจ้าประจำ (คุณภักดี, สัมภาษณ์, 2566, 21 มีนาคม) สหายหญิงอีกคนหนึ่งซึ่งอยู่ในเขตที่ราบเล่าว่าเธอตื่นตัวที่จะติดตามข่าวสารแม้จะไม่ได้ศึกษาถึงแนวคิดมาร์กซิสต์อย่างเป็นทางการอย่างเป็นระบบจนเธอมีจิตสำนึกในเรื่องความเท่าเทียม และเกลียดการกดขี่ซึ่งเป็นสิ่งที่พบได้ทั่วไปในสังคมขณะนั้นแม้ว่าเธอจะไม่ได้รับความเดือดร้อนโดยตรง เธอกับญาติซึ่งเป็นผู้ชายที่เป็นคนรุ่นราวคราวเดียวกันได้ซื้อของใช้ในการดำรงชีพในป่าสะสมเตรียมไว้เพราะต้องการเข้าร่วมกับ พคท. ต่อมาเธอเมื่อได้พบกับผู้ปฏิบัติงานของ พคท. ที่มาทำงานมวลชนในหมู่บ้านเธอก็ได้เข้าป่าในที่สุด (คุณอรทัย, สัมภาษณ์, 2566, 21 มีนาคม)

แต่หลังจากเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ก็มีผู้หญิงที่เป็นนักศึกษาเข้าร่วมกับ พคท. เป็นจำนวนมาก เขตนครศรีธรรมราชมีนักศึกษาเข้าร่วมน้อยกว่าเขตสุราษฎร์ธานี โดยมีทั้งนักศึกษาจากกรุงเทพ นักการเมือง แต่ส่วนใหญ่จะเป็นนักศึกษาจากวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช (คุณเสี้ยว, สัมภาษณ์, 2566, 21 มีนาคม) นักศึกษาหญิงเหล่านี้ได้เคยศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีทางการเมืองมาก่อนที่จะเข้าป่าโดยเฉพาะเรื่องชนชั้น ความเป็นธรรมในสังคมเรื่องความเท่าเทียม บทบาทหญิงชายซึ่งเป็นกระแสและร่วมต่อสู้ทางการเมืองซึ่งเป็นกระแสของนักศึกษาที่ก้าวหน้าในเมือง ผู้ปฏิบัติงานของ พคท. จะเข้าจัดตั้งให้การศึกษาแก่นักศึกษา ขณะนั้นมีสื่อสิ่งพิมพ์ที่จำหน่ายทั่วไปหรือเอกสารภายในกลุ่มจัดตั้งให้ศึกษา เช่น ชีวิตกับความไฝฝัน ชีวิตศรัทธาเยาวชน ผีกฝนเบื้องต้น เสริมทฤษฎีปรัชญาชาวบ้าน เป็นต้น หนังสือเหล่านี้มักจะมีเนื้อหา

เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเท่าเทียมกันของหญิงชายอยู่ด้วย นักศึกษาเหล่านี้จึงมีความตื่นตัวทางการเมืองรวมทั้งได้ขัดเกลาพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแนวคิดเหล่านั้นมาก่อน (ประมวลจากข้อมูลการสัมภาษณ์) ธงชัย นครศิลป์ ซึ่งเป็นสหายชาวนาได้บันทึกความแตกต่างของสหายชาวนาับนักศึกษาไว้ว่า “พวกเขาเป็นคนดีมีเหตุผล ให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนแนวคิดใหม่ มีความแจ่มชัดในทิศทางทางการเมือง ก่อนหน้านี้พวกเราชาวนามีเพียงความตื่นตัวทางชนชั้นกันเสียเป็นส่วนใหญ่... เราเพียงแต่ต้องการจัดตั้งกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทยให้ใหญ่โต เข้มแข็งขึ้นเพื่อโค่นล้มสังคมเก่าเพียงกำลังอาวุธเท่านั้น ต่อจากนั้นจะมีอะไรเกิดขึ้นก็มีอาชญากรรมได้” (ธงชัย นครศิลป์, 2546, น. 92-93)

ระยะที่ 2 บทบาทของผู้หญิงช่วงระหว่างการเข้าร่วมขบวนการปฏิวัติ

การเข้าร่วมกับ พคท. ในเขตกรุงชิงจะแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่อยู่ในหมู่บ้าน กับกลุ่มที่ขึ้นไปอยู่ในค่าย

๑ กลุ่มที่อยู่ในหมู่บ้าน

กลุ่มนี้จะเป็นกำลังพื้นฐานที่กระจายอยู่ตามหมู่บ้านต่างๆ ที่ผู้ปฏิบัติงาน พคท. สามารถเข้าไปทำงานความคิดจนคนเหล่านี้เข้าร่วมกับ พคท. กลุ่มนี้จะถูกเรียกว่าเป็น “มวลชน” คนกลุ่มนี้มีจำนวนมากกว่าผู้ที่ขึ้นไปอยู่บนที่มั่นหรือค่ายในป่า ยังสามารถขยายมวลชนได้มากและกว้างขวางก็จะยิ่งทำให้ที่มั่นหรือค่ายซึ่งอยู่ในเขตป่าเขามีความมั่นคงขึ้นเท่านั้น คนกลุ่มนี้จะจับกลุ่มกันตามระบบการจัดตั้งเพื่อประชุมปรึกษาและร่วมกันศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตามปกติผู้หญิงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคนกลุ่มนี้จะทำมาหากินอยู่ในหมู่บ้านเหมือนคนทั่วไป (ประมวลจากข้อมูลการสัมภาษณ์) แต่ผู้หญิงเหล่านี้ก็จะมีภารกิจที่สำคัญในการหนุนเสริมการเคลื่อนไหวของ พคท. อย่างน้อย 7 ประการ คือ

1) การขยายสมาชิกผู้เข้าร่วมขบวนการ โดยขยายออกไปตามเครือข่ายความสัมพันธ์ทั้งในหมู่บ้านเดียวกันหรือในหมู่บ้านอื่น

2) การหาข่าว เพื่อส่งให้แก่จัดตั้งที่สูงขึ้นไปจนถึงในค่ายที่อยู่ในป่าในการหาข่าวที่ล่อแหลมบางสถานการณ์ เช่น การหาข่าวจากบริเวณค่ายทหารของรัฐ หรือจากบุคคลเป้าหมายนั้นผู้หญิงจะเป็นผู้หาข่าวด้วยวิธีการต่างๆ ได้ดี เช่น ทำทีว่าเป็นไปขายของการเข้าไปตีสนิทและชวนคุย ซึ่งผู้หญิงจะทำได้ง่ายกว่าการใช้ผู้ชายเข้าไปหาข่าว (คุณปราณี, สัมภาษณ์, 2566, 21 มีนาคม)

3) การหาเลี้ยงครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัวที่ผู้ชายเข้าป่า ภาระในการหาเลี้ยงครอบครัวอยู่ในหมู่บ้านจะตกเป็นของผู้หญิง ดังกรณีของผู้หญิงที่ตื่นตัวศึกษาด้วยตนเองที่ได้กล่าวไปแล้วเธอเธอเล่าว่าเธอเป็นผู้หนุนให้สามีเข้าป่าโดยเธอต้องเลี้ยงลูกถึง 4 คนด้วยตัวเองจนสามารถส่งเสียลูกๆ ให้เรียนได้ตามที่ต้องการทุกคน พร้อมทั้งที่ได้ทำหน้าที่อื่นๆ เพื่อหนุนพรรคไปด้วย (คุณภักดี, สัมภาษณ์, 2566, 21 มีนาคม)

4) การปกป้องครอบครัว ผู้หญิงต้องเอาตัวรอดจากการเข้ามาคุกคามของเจ้าหน้าที่รัฐที่มักจะเข้ามาถามข่าวและต้องการบีบบังคับข้อมูล ผู้หญิงคนดังกล่าวได้เล่าว่าผู้ปฏิบัติงาน พคท. ซึ่งเป็นผู้ชายได้สอนวิธีการใช้การ “ใช้ความเป็นผู้หญิง” รับมือกับการคุกคามจากเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยการแสดงให้เห็นว่าเธอไม่ทราบและเรียกร้องความสงสารจากเจ้าหน้าที่โดยแสดงให้เห็นว่าเธอต้องรับผิดชอบต่อครอบครัวจนเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งเป็นผู้ชายใจอ่อน เธอกล่าวว่าการทำเช่นนี้ของผู้หญิงจะทำได้ง่ายกว่าผู้ชาย (คุณภักดี, สัมภาษณ์, 2566, 21 มีนาคม)

5) การจัดหาสิ่งของให้กับกองทัพ ทั้งอาหารและสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นต่างๆ บางครั้งต้องซื้อของจำนวนมาก โดยต้องค่อยๆ ทายอซื้อของสะสมไว้เพราะทางการจะจำกัดปริมาณการซื้อของในหมู่บ้านที่ถูกจัดให้

เป็นเขตเคลื่อนไหวของ พคท. เมื่อได้ครบแล้วก็จะนำไปซุกซ่อนไว้ตามจุดที่กำหนดนัด หน้าที่นี้เหล่านี้ผู้หญิงก็สามารถทำได้ดีกว่าผู้ชายเช่นกัน (คุณปราณี, สัมภาษณ์, 2566, 21 มีนาคม)

6) การปฏิบัติตามระบบการจัดตั้ง โดยผู้หญิงซึ่งเป็นสมาชิกของหน่วยพื้นฐานต้องร่วมประชุม ศึกษา รายงาน และสรุปภารกิจพร้อมกับกำหนดภารกิจใหม่ร่วมกับสมาชิกในกลุ่มจัดตั้งอยู่เสมอ

7) การปฏิบัติตามวิถีปกติของคนในชุมชน เช่น การร่วมงานประเพณีต่างๆ ในชุมชน เป็นต้น

๑๐ กลุ่มที่ขึ้นไปอยู่ในค่าย

ผู้หญิงผู้ขึ้นไปอยู่บนค่ายมีอยู่ 3 กลุ่มคือ

1) ผู้หญิงที่สูงงอมทางความคิดจนต้องการเข้าร่วมกับกองกำลังในป่า

2) มวลชนที่เสียลับจนเจ้าหน้าที่รัฐทราบว่าเป็นผู้ร่วมขบวนการแล้ว

3) คนทั่วไปที่ถูกเจ้าหน้าที่รัฐคุกคามจนไม่ปลอดภัยที่จะอยู่ในหมู่บ้านอีกต่อไปซึ่งอาจเข้าไปคนเดียวหรือเข้าไปทั้งครอบครัวก็ได้ การเข้าไปอยู่ในค่ายในป่าถ้ามีคนมากเกินไปโดยที่ไม่มีมวลชนในหมู่บ้านรอบนอกสนับสนุนมากพอ หรือไม่มีระบบและสิ่งอำนวยความสะดวกบนค่ายมากพอก็จะกลายเป็นปัญหามากกว่าจะเป็นประโยชน์ต่อขบวนการซึ่งขณะนั้นได้ใช้แนวทางการต่อสู้ด้วยอาวุธแบบป่าล้อมเมือง อย่างไรก็ตามเมื่อมีคนเข้าร่วมอยู่ในค่ายจำนวนมากโดยเฉพาะหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ก็ทำให้ พคท. ต้องมีการจัดระบบแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบอย่างเข้มงวดพบว่าผู้หญิงได้มีบทบาทในภารกิจบนค่ายอย่างสำคัญ

พัฒนาการของการตั้งค่ายในเขตเขาหลวง ผังตะวันตกในอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสุราษฎร์ธานีซึ่งเกิดขึ้นมาก่อนนั้นค่ายจะเกิดจาก

การที่คนหลบหนีเข้าป่าไปตั้งเป็นกองกำลังเล็กๆ เมื่อมีจำนวนกองกำลังมากขึ้นจึงรวมกันตั้งเป็นค่ายใหญ่ภายหลัง (ส.สมพร ปี.3, 2542, น. 24-25) แต่การเกิดค่ายในเขตกรุงชิงซึ่งเริ่มจากการที่กองกำลังจากค่ายใหญ่ในภาคตะวันตกของเขาลงหลบหนีการปราบปรามของรัฐเข้ามาจึงเริ่มจากการตั้งค่ายก่อนแล้วส่งผู้ปฏิบัติงานไปขยายมวลชนและมีผู้ขึ้นมาอยู่บนค่ายมากขึ้นภายหลัง ค่ายเหล่านี้จะมีการเคลื่อนย้ายไปที่อื่นเมื่อเสียลับ หรือเมื่อถูกทางการปราบปรามก็อาจแตกย่อยเป็นกองกำลังขนาดเล็กหน่วยละไม่เกิน 10 คนกระจายกันออกไปเพื่อใช้รูปแบบจรยุทธ์ เมื่อการปราบปรามสิ้นสุดลงก็จะกลับมารวมกันใหม่ (ส.สมพร ปี.3, 2542, น. 152; ประมวลจากข้อมูลการสัมภาษณ์) ดังนั้นการตั้งค่ายและที่อยู่ของหน่วยต่างๆ อาจเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาต่างๆ ที่ตั้งของค่ายมักจะอยู่ริมสายน้ำ มีทางเข้าออกสองทางเพื่อสะดวกในการรักษาความปลอดภัย การจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยในค่ายและการแบ่งหน้าที่ของแต่ละค่ายจะแตกต่างกันไปตามความจำเป็นโดยส่วนใหญ่แล้วการตั้งค่ายแต่ละแห่งจะมีอาคารที่เป็นโรงอาหาร มีสนามกีฬา มีโรงนอนหรือบริเวณที่พัก รวมทั้งที่อาบน้ำซึ่งจะแยกกันชัดเจนระหว่างหญิงกับชาย มีการแบ่งเป็นเขตของผู้ที่มีครอบครัวที่เป็นกระท่อมแยกกันกับเขตของคนโสดซึ่งมักเป็นโรงนอนรวม

บนค่ายจะมีการแบ่งหน่วยงานกันรับผิดชอบเป็นฝ่ายต่างๆ ตามความจำเป็นซึ่งอาจแตกต่างกันในแต่ละค่าย จากข้อมูลการสัมภาษณ์พบว่าฝ่ายงานต่างๆ บนค่ายอาจแบ่งเป็น 12 ด้าน คือ

1) งานด้านการทหาร มีทั้งการรักษาความปลอดภัยในบริเวณค่าย การตั้งแนวปกป้องค่าย ผู้ที่ขึ้นไปอยู่บนค่ายทุกคนจะต้องฝึกฝนการใช้อาวุธเบื้องต้น (คุณบัญชา, สัมภาษณ์, 2566, 21 มีนาคม) โดยผู้ที่จะเป็นกองกำลังซึ่งจัดออกไปรบนอกค่ายหรือไปโจมตีข้าศึก จะได้รับการฝึกเป็นพิเศษ ผู้หญิงก็ถูกฝึกให้ร่วมออกรบ

กับผู้ชายเช่นกัน ผู้ให้สัมภาษณ์เล่าว่า “เมื่อผู้หญิงออกรบจะเก็บผมและแต่งเครื่องแบบเช่นเดียวกับผู้ชาย จนดูภายนอกแยกไม่ออกว่าใครเป็นหญิงหรือชาย” (คุณแดง, สัมภาษณ์, 2566, 21 มีนาคม) ในขณะที่ธงชัย นครศิลป์ (2546, น. 97) เล่าถึงการรบเคียงบ่าเคียงไหล่ของผู้หญิงผู้ชายว่า “...พวกเรามีแผนจู่โจมฐานปฏิบัติการของศัตรูแห่งหนึ่ง...พวกเราใช้กำลังประมาณ 45 คน มีสหยาหญิงร่วมด้วยหลายคนทีเดียว..” หรือ “..บรรยากาศการสู้รบ...ในขณะที่เกิดการชิงไหวชิงพริบกับซุลมุนในสนามรบที่กำลังเอาเป็นเอาตายอยู่นั้นอาวุธปืนของคุณสำเนียง (หน่วยรบของคุณสุขชัยหน่วยนี้มีนักรบหญิงเข้าร่วมด้วย 2 คนคือคุณสำเนียงกับคุณแดง) เกิดติดขัดในขณะที่เพิ่งจะยิงออกไปเพียงแค่ชุดเดียว คุณสำเนียงก็ถึงหลบกระสุนของศัตรูไป 2-3 รอบหลังการเปิดเป้าแก่ศัตรูและเพื่อที่จะแก้ไขการติดขัดของอาวุธปืน...” (ธงชัย นครศิลป์, 2546, น. 105)

2) งานเทคนิค คืองานด้านการผลิตวัตถุระเบิด ซึ่งผู้ปฏิบัติงานต้องฝึกฝนทักษะเฉพาะ งานด้านนี้สำคัญมากขึ้นหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ที่มีนักศึกษาเข้าป่ามากขึ้น พคท. ได้เตรียมความพร้อมในการรบเชิงรุกจึงได้ฝึกอบรมคนเพื่อผลิตระเบิดชนิดต่างๆ ให้เกิดความชำนาญเป็นพิเศษ ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้ทำงานด้านนี้เป็นนักศึกษาผู้ชายเป็นหลัก แต่ก็มีผู้หญิงอยู่ในฝ่ายนี้ด้วย

3) งานด้านการผลิต ได้แก่งานด้านการเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ ผู้ที่มีบทบาทจะมีทั้งผู้หญิงและผู้ชาย

4) งานด้านการขนส่งหรือเป็ของ เป็นการแบกขนส่งของจากที่ต่างๆ มายังค่าย ผู้ที่ไปขนส่งจะมีทั้งผู้หญิงและผู้ชาย

5) งานด้านพลากิจการ ได้แก่การทำอาหารประจำวันเลี้ยงคนในค่าย รวมทั้งการเก็บสำรองเสบียงไว้ ผู้ที่มี

บทบาทจะมีทั้งผู้หญิงและผู้ชาย

6) งานเย็บปักผ้าและซ่อมแซมเสื้อผ้า หรือ เครื่องมือเครื่องใช้ ผู้หญิงมักจะมีบทบาทหลัก

7) งานด้านการแพทย์ พศท. จะฝึกอบรมผู้ที่จะเป็นแพทย์ทั้งหญิงและชายจำนวนเท่าๆ กันให้เป็นแพทย์ที่รักษาอาการไข้เบื้องต้นของคนในค่ายทั้งแพทย์แผน ตะวันตกและแผนจีน มีการพัฒนาความเชี่ยวชาญจนสามารถรักษาอาการที่ยากขึ้น เช่น การผ่าตัด หน่วยแพทย์ยังได้ออกไปทำงานนอกค่ายร่วมกับฝ่ายงานมวลชนเพื่อรักษาไข้ให้กับชาวบ้านในหมู่บ้านเป้าหมาย หรือออกไปร่วมกับกองทหารในการโจมตีข้าศึกศึกษา โดยแพทย์จะอยู่แนวหลัง

8) งานด้านการศึกษา เป็นการออกแบบจัดการศึกษาให้กับสมาชิกในค่ายทุกวัน งานด้านการศึกษา จะทำให้สมาชิกมีความเข้าใจถึงแนวคิดที่สัมพันธ์กับ กฎระเบียบ และแผนงานต่างๆ รวมทั้งแนวคิด ความเสมอภาคของหญิงและชาย ก่อนหน้าที่สมาชิก จะเข้าป่าแต่ละคนอาจจะมีระดับการรับรู้ทางแนวคิด ที่แตกต่างกัน งานด้านนี้จึงสำคัญมากเพราะจะทำให้ เกิดความเป็นเอกภาพของทฤษฎีแนวคิดและการปฏิบัติ และเกิดความเป็นหนึ่งเดียวของคนในค่าย ผู้ที่มีบทบาท ในงานด้านการศึกษา มีทั้งหญิงและชาย

9) งานด้านศิลปะวัฒนธรรม คืองานด้าน การแสดงเพื่อความผ่อนคลายและเพื่อตอกย้ำแนวคิด อุดมการณ์ของ พศท. เช่น การแสดงละคร ดนตรี รำวง เป็นต้น เขต 31 จะมีงานใหญ่ประจำปีในวันที่ 1 ธันวาคมอันเป็นวันก่อตั้ง พศท. ในงานดังกล่าวจะมี ผู้เข้าร่วมทั้งจากเขต 32, 33 และชาวบ้านทั่วไปจำนวนมาก ผู้ที่มีบทบาทในงานด้านศิลปะวัฒนธรรมมีทั้งหญิง และชาย

10) งานด้านการติดต่อสื่อสาร ได้แก่การนำสาร จากค่ายไปยังที่อื่น เช่น ไปยังค่ายอื่น เขตอื่น หรือจังหวัด

อื่น หรือจากค่ายในป่าไปยังตัวเมือง รวมทั้งไปยังกรุงเทพฯ หรือภาคอื่นๆ ผู้นำสารจะต้องไปด้วยตัวเองโดยต้อง รักษาเวลาในการนัดหมายอย่างเคร่งครัดมิฉะนั้น จะล้มเหลว จึงจะเห็นได้ว่าแม่ พศท. จะตั้งค่ายอยู่ใน ป่ากรุงชิง แต่ก็มีความสัมพันธ์กับพื้นที่อื่นอย่าง กว้างขวาง ผู้ปฏิบัติงานด้านนี้มักจะทำคนเดียว ต้องเป็นผู้ที่มีไหวพริบปรับตัวให้ได้ดีเพราะอาจต้องพบ เจอกับสถานการณ์ที่คาดเดาไม่ได้ เช่น อาจต้องเดินเท้า ออกจากป่าไปยังทางหลวงที่อยู่ใกล้และไม่มีเจ้าหน้าที่รัฐ ปิดกั้น จากนั้นก็จะเดินทางต่อไปด้วยรถโดยสารประจำ ทางหรือรถไฟ (ธงชัย นครศิลป์, 2546, น. 85) ผู้ที่มี บทบาทในงานด้านการติดต่อสื่อสารมักจะเป็นผู้ชายแต่ก็ มีผู้หญิงปฏิบัติหน้าที่นี้ด้วย

11) งานมวลชน เป็นงานที่ต้องออกจากค่าย ไปทำงานขยายความคิดในหมู่บ้านที่อยู่ด้านล่าง โดยรวมกันเป็นหน่วยที่อาจมีทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ถ้ามีผู้หญิงไปด้วยก็ต้องมีไม่น้อยกว่า 1 คน บางครั้ง ก็มีแพทย์ร่วมด้วยเพื่อรักษาคนไข้ หมู่บ้านเป้าหมาย มักจะมีมวลชนอยู่แล้ว ในตอนกลางวันหน่วยงานมวลชน จะไปตั้งอยู่นอกหมู่บ้าน อาจจะใช้เวลาในการพักผ่อน เตรียมการ หรือจัดการศึกษาให้กับมวลชน หรือ ช่วยเหลืองานชาวบ้านเพื่อสร้างความสัมพันธ์ และ จะเข้าไปหมู่บ้านในตอนกลางคืนเพื่อให้การศึกษาหรือ พบปะประชุมกับชาวบ้าน สอบถามข้อมูลข่าวสารจาก ชาวบ้าน การลงไปทำงานมวลชนแต่ละครั้งจะต้อง วางแผนแบบมีโครงการ ระยะเวลาที่ลงไปทำงานมวลชน แต่ละครั้งอาจไม่เท่ากัน แต่จะต้องมีตัวแทนจาก หน่วยขึ้นมาประชุมและรายงานผลการปฏิบัติงาน บนค่ายตามเวลาที่กำหนด

12) งานด้านเศรษฐกิจ พศท. ในภาคใต้รวมทั้งใน เขตกรุงชิงไม่มีเขตแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านที่เป็น คอมมิวนิสต์ที่จะคอยช่วยเหลือได้เหมือนภาคเหนือหรือ ภาคอีสาน ดังนั้นจึงต้องช่วยเหลือตัวเองเป็นหลัก รวมทั้ง

ด้านเศรษฐกิจ การพึ่งตัวเองของ พคท. ในเขตกรุงชิงมีทั้ง การหนุนช่วยจากมวลชนในหมู่บ้านหรือจากเจ้าของกิจการในเมืองที่เห็นด้วยกับการต่อสู้ของ พคท. มีการตั้งหน่วยการผลิตเองบนกองทัพบก มีการยึดอาวุธจากศัตรูมาใช้เอง แหล่งรายได้สำคัญอย่างหนึ่งคือการเรียกเก็บภาษีจากนายทุนที่เข้ามาประกอบกิจการหรือได้รับสัมปทานจนมีผลประโยชน์จำนวนมากในเขตอิทธิพลของ พคท. เช่น เหมืองแร่ การทำไม้ ตีผึ้ง โรงโม่หิน เป็นต้น รายได้เหล่านี้จะถูกนำมาใช้ในงานทุกฝ่ายของพรรค เช่น เสื้อผ้า ยา ของอุปโภคบริโภค เป็นต้น โดยปกติแล้วแต่ละคนมักจะไม่ได้ใช้เงิน เพราะอยู่ในป่าและมีของกองกลางที่ใช้ร่วมกันอยู่แล้ว พคท. ในเขตกรุงชิงอาจจะจ่ายเงินให้กับหน่วยงานที่ต้องไปปฏิบัติงานเช่นงานมวลชนหน่วยละ 5-7 คนครั้งละประมาณ 1 เดือนโดยจ่ายให้ครั้งละประมาณ 70-80 บาทต่อหน่วย รวมทั้งอาจมอบเงินให้กับผู้ที่กลับไปเยี่ยมบ้านเพื่อให้ใช้ซื้อของฝากแก่ครอบครัวแม้จะไม่ใช่อุปโภคบริโภคก็ตาม ผู้ที่ทำหน้าที่ไปประสานงานกับนายทุนเพื่อเก็บภาษีมักจะเป็นผู้ชาย

ส่วนข้อปฏิบัติและข้อห้ามที่ผู้หญิงจะต้องทำเมื่ออยู่ในค่ายก็มีหลายประการ ซึ่งผู้ศึกษาประมวลจากข้อมูลการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

1) ผู้หญิง (และผู้ชาย) ทุกคนต้องตัดผมสั้น เพื่อให้สะดวกในการรักษาความสะอาด เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน บนค่ายจะมีกรรไกรตัดผมไว้ ผู้ที่สามารถตัดผมได้จะตัดผมให้กับผู้อื่นโดยไม่มี การตั้งผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามผู้หญิงบางคนก็ชอบไว้ผมยาวถึงกับร้องไห้ที่ต้องถูกตัดผมในครั้งแรกก็มี

2) ผู้หญิง (และผู้ชาย) ทุกคนต้องไม่ใช่เครื่องสำอาง ไม่ทาแป้ง ไม่ใช้น้ำหอม โดยเห็นว่าเป็นของสิ้นเปลืองโดยไม่จำเป็น และอาจทำให้เสียลับได้เพราะกลิ่นของเครื่องหอมจะกระจายออกไปจนในบางสถานการณ์อาจทำให้ฝ่ายศัตรูรู้และเป็นอันตรายกับส่วนรวม

อย่างไรก็ตามผู้หญิง (และผู้ชาย) มักจะหาทางเอาสบู่ไปซุกไว้ในที่เก็บเสื้อผ้าของตนเพื่อให้กลิ่นหอมของสบู่ติดอยู่กับเสื้อผ้าและมีกลิ่นหอมเวลาสวมใส่

3) ผู้หญิง (และผู้ชาย) จะต้องพูดคุยกันอย่าง ให้เกียรติและสุภาพ สรรพนามที่ใช้ได้มีเพียง 3 คำคือ คุณ ฉันทน์ ผม จะต้องลงท้ายด้วยคำว่า ครับ ค่ะ ห้ามพูดคำหยาบ เช่น มึง กู ไอ้ อี ฉาน

4) ห้ามผู้หญิงกับผู้ชายอยู่กันสองต่อสอง ถ้าผู้หญิงจำเป็นต้องมีการกิจไปกับผู้ชายเป็นกลุ่มจะต้องมีผู้หญิงไปด้วยอย่างน้อย 2 คน ไม่ให้ผู้หญิงไปเพียงคนเดียว

5) ในการร่างเมื่อมีงานรื่นเริง ผู้หญิงกับผู้ชายจะต้องสลับรอบรำลัดเปลี่ยนกันไป โดยไม่ร่างร่วมในรอบเดียวกัน (ธงชัย นครศิลป์, 2546, น. 96)

6) ในบางกรณีจะมีการแบ่งเขตพื้นที่ของผู้หญิงผู้ชายบนอย่างชัดเจน เช่น บริเวณที่อาบน้ำ บริเวณเรือนนอนหรือที่พักของผู้หญิงกับผู้ชายจะแยกกัน ยกเว้นผู้ที่อยู่แบบครอบครัว

7) ในด้านการใช้ชีวิตของผู้หญิงและชาย ทุกคนจะยึดหลักแนวคิด “3 ซ้ำ” ซึ่งเป็นแนวทางที่ยอมรับกันในขบวนการ พคท. ในช่วงนั้น คือถ้ายังไม่มีคนรักก็อย่ารีบมี ถ้ามีคนรักแล้วก็อย่ารีบแต่งงาน ถ้าแต่งงานแล้วก็อย่ารีบมีลูก อย่างไรก็ตามผู้ที่อยู่บนค่ายถ้ามีการชอบพอกันจะต้องติดต่อบอกผ่านทางผู้ที่เป็น “จัดตั้ง” ของผู้ชายและผู้หญิงคู่กัน โดยผู้ชายต้องมีอายุ 25 ปีขึ้นไป ผู้หญิงต้องมีอายุ 22 ปีขึ้นไป ถ้าผู้หญิงตกกลางรับรักก็จะกลายเป็นคู่รักกันอย่างเป็นทางการ ถ้าทั้งคู่ตกลงว่าจะแต่งงานกันก็จะต้องรอให้มีหลายคู่แล้วจัดงานแต่งงานพร้อมกัน อย่างไรก็ตาม บางครั้งผู้ชายก็ถือโอกาสบอกรักผู้หญิงโดยตรงก่อนบอกผ่านผู้ที่เป็นจัดตั้ง ดังเช่นกรณีของธงชัย นครศิลป์ (2546, น. 86, 91-92) ต่อมาเมื่อผู้ที่เป็นจัดตั้งของทั้งคู่ทราบเรื่อง

ก็จะเรียกทั้งคู่มาพบและบอกว่า ความสัมพันธ์ของทั้งคู่ อยู่ในสายตาของผู้ที่เป็นจัดตั้งมาโดยตลอด หลังจากนั้น ทั้งสองก็ได้เป็นคู่รักกันอย่างเป็นทางการ แต่ก็ยังคงต้อง แยกกันทำภารกิจของตนต่อไป และจะต้องระมัดระวัง ท่าทีของความสัมพันธ์ โดยต้องทำทีเห็นห่างกัน มากกว่าเดิม เหมือนกับคนไม่รู้จักกันเพื่อให้เป็นแบบ อย่างที่ดีให้กับคนอื่นในค่าย เมื่อผู้หญิงผู้ชายแต่งงานกัน แล้วก็จะแยกไปอยู่ที่เดียวกันในเขตของคนที่มีการครอบครั วโดยพยายามไม่ให้มีลูก แต่ก็มีบางกรณีที่เกิดตั้งครรภ์จาก ความไม่พร้อมใจของผู้ที่เป็นสามีหรือภรรยาจนภรรยา ต้องทำแท้ง แต่ถ้าทั้งคู่พร้อมที่จะมีลูกเมื่อคลอดแล้ว จะต้องส่งลูกไปอยู่นอกค่ายให้ญาติที่อยู่ในหมู่บ้านเลี้ยง ส่วนทั้งคู่ก็จะกลับขึ้นมาอยู่ในค่ายต่อไป (คุณเรือง, สัมภาษณ์, 2566, 21 มีนาคม)

8) สำหรับท่าทีที่น่าสนใจของความสัมพันธ์ โดยทั่วไปของผู้หญิงกับผู้ชายในขบวนการ พคท. โดยเฉพาะเมื่ออยู่ในค่ายหรือเมื่อต้องปฏิบัติภารกิจ ที่ได้รับมอบหมายนั้นผู้ชายจะให้เกียรติผู้หญิง เช่น ผู้ชาย จะให้ผู้หญิงให้ตักข้าวก่อน หรือผู้ชายจะแบกของที่มี น้ำหนักมากแทนผู้หญิงโดยเห็นว่าผู้หญิงแข็งแรงน้อยกว่า ผู้ชาย อย่างไรก็ตามก็มีบางกรณีที่สหายหญิงบางคน ไม่ยอมรับความช่วยเหลือโดยให้เหตุผลว่าหญิงชาย เท่าเทียมกัน จากการสัมภาษณ์ก็พบว่าสหายหญิงจะรู้สึก ดีกับท่าทีการให้เกียรติเช่นนี้ของสหายชาย อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติอย่างให้เกียรติหรือทำงานแทนผู้หญิงนั้น จะต้องไม่แสดงออกมากเกินไปจนถึงขั้นเป็นการเอาอก เอาใจผู้หญิงเพราะผู้ชายจะถูกวิจารณ์มากกว่ามีท่าทีเชิง ชู้สาว และน่าสังเกตว่าสหายชายจากเขตงานอื่นจะเห็น ว่าลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของเขตกรุงชิงคือการที่มี สหายหญิงสวย สหายชายที่ให้สัมภาษณ์บางคนกล่าวว่า “สหายชายจากเขตอื่นจะดีใจถ้าถูกมอบหมายให้มา ปฏิบัติงานในกรุงชิง เพราะมีสหายหญิงสวยเยอะ” (คุณเสี้ยว, สัมภาษณ์, 2566, 21 มีนาคม) อย่างไรก็ตาม สหายบางคนกลับเห็นต่างออกไปว่าการที่สหายชาย

เห็นว่าสหายหญิงมีหน้าตาสวยงามนั้นเกิดขึ้นในเขตงาน อื่นเช่นกันไม่ใช่เฉพาะในเขตงานกรุงชิง ซึ่งอาจจะเป็น เพราะสหายมักจะอยู่ในวัยหนุ่มสาว รวมทั้งการที่ หนุ่มสาวได้ทำงานใช้แรงร่วมกันจึงก่อให้เกิด ความประทับใจกันก็ได้ (ประมวลจากข้อมูล การสัมภาษณ์) อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ของผู้หญิง ผู้ชายก็มีกรอบปฏิบัติทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็น ทางการอยู่มาก โดยเห็นว่าการกระทำใดๆ จะต้องเป็นไป เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ถ้าใครไม่ถือปฏิบัติจะถูก วิเคราะห์ว่าเป็นพวก “เสรี”

ในด้านการเลื่อนสถานะในขบวนการของผู้หญิง พบว่าผู้หญิงสามารถจะได้รับบทบาทนำในงานด้าน ต่างๆ ตามที่กล่าวไปแล้ว ดังจะเห็นได้ทั่วไปว่า ผู้หญิง สามารถเป็นหัวหน้าของแต่ละด้านโดยเฉพาะในระดับ หัวหน้าหมู่ซึ่งอาจมีสมาชิกเป็นทั้งผู้หญิงและผู้ชายได้ เช่น หัวหน้าหน่วยแพทย์ การศึกษา พลานุการ เป็นต้น ทั้งนี้มีงานบางด้านที่ผู้หญิงไม่มีบทบาทหรือมีบทบาทน้อย เช่น งานด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการประสานงาน ในการเก็บภาษีจากนายทุนในพื้นที่ หรืองานด้าน การทหารที่ผู้นำในงานด้านนี้จะมีแต่ผู้ชายเพราะเห็นว่า ผู้ชายจะมีความแข็งแรง คล่องตัว และมีความเด็ดขาด ในการตัดสินใจมากกว่า เป็นต้น (ประมวลจากข้อมูล การสัมภาษณ์)

ส่วนสิ่งที่ทำให้ผู้หญิงอึดอัดใจในช่วงที่อยู่ในค่าย ได้แก่ความเป็นประชาธิปไตยที่บางครั้งผู้หญิงเห็นว่า ส่วนนำรวบอำนาจมากเกินไป บางครั้งสมาชิกก็ไม่ปฏิบัติตาม บางครั้งก็ไม่สามารถเสนอความต้องการจากข้างล่าง ขึ้นไป บางครั้งสมาชิกก็รู้สึกว่าไม่สามารถควบคุมทิศทาง ของขบวนการได้ และบางครั้งก็อาจเห็นว่าผู้นำ มีพฤติกรรมส่วนตัวที่สมาชิกไม่ชอบใจแต่ไม่สามารถ วิเคราะห์หรือตรวจสอบได้ จึงเกิดความไม่โปร่งใสและเกิด การวิจารณ์ลับหลังโดยไม่สามารถสรุปได้ว่าข้อเท็จจริง เป็นอย่างไร เช่น การที่ผู้นำในเขตงานกรุงชิงมักจะมา

จากเครือข่ายตระกูลเดียวกัน ทำให้ถูกมองว่ามีอิทธิพล จนมีการตั้งฉายาว่าเป็นเหมือนราชวงศ์ (สุรัชย์ แซ่दान, 2541, น. 168) บางครั้งก็เกิดข่าวลือถึงการปฏิบัติตัวของผู้นำหรือการมีผลประโยชน์ของผู้นำบางคนว่าไม่เหมาะสม ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่าสิ่งเหล่านี้แม้ว่าจะมีวิธีการตรวจสอบภายใน เช่น การสามัคคี-วิจารณ์-สามัคคี แต่ในภาวะของการต่อสู้บางครั้งก็ทำให้วิธีการเหล่านั้นไม่ได้ถูกนำมาใช้อย่างเต็มรูปแบบ ทำให้ปัญหาบางเรื่องจบลงด้วยการพยายามทำความเข้าใจและอดกลั้นของสมาชิก แต่บางปัญหาก็กังคังคลุมเครือ ผู้หญิงจะพยายามทำความเข้าใจถึงข้อจำกัดของ พคท. โดยเห็นว่าข้อดีของ พคท. มีมากกว่าสิ่งที่ทำให้เกิดความอึดอัดใจ ผู้หญิงจึงมักใช้ความอดทนและยกปัญหาขึ้นมาอภิปรายเมื่อโอกาสอำนวยมากกว่าที่จะวิจารณ์อย่างแตกหักในครั้งเดียว

ระยะที่ 3 บทบาทของผู้หญิงช่วงหลังการเข้าร่วมขบวนการปฏิวัติ

บทบาทของผู้หญิงในการเคลื่อนไหวร่วมกับ พคท. เขตกรุงชิงทั้งผู้ที่ขึ้นไปอยู่บนค่ายในป่าและผู้ที่เป็นมวลชนอยู่ตามหมู่บ้านต่างๆ ก็ได้จบสิ้นลงในช่วงประมาณ พ.ศ. 2525 เป็นต้นมาที่กระแสการปฏิวัติอยู่ในภาวะตกต่ำลงอย่างหนักซึ่งเกิดขึ้นเช่นเดียวกับพื้นที่อื่นๆ ในประเทศไทย ผู้หญิงเหล่านั้นหลังจากยุติการต่อสู้แล้ว ก็กลับอยู่ในหมู่บ้านแบบเดิมหรือกลับไปใช้ชีวิตในสังคมแบบเดิม ผู้หญิงเหล่านั้นทุกคนที่ให้สัมภาษณ์จะกล่าวตรงกันว่าประทับใจกับช่วงชีวิตที่ร่วมขบวนการ พคท. เพราะเป็นการต่อสู้เพื่อสร้างสังคมที่ดั่งามอันเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ทุกคนจะประทับใจกับการอยู่ร่วมกัน การมีวินัย ความเท่าเทียม การให้เกียรติกัน การเห็นแก่ส่วนรวมมาก่อนประโยชน์ของตน บางคนเล่าถึงสิ่งที่สหายหญิงได้รับติดตัวมาจนปัจจุบันคือ สำนึกของการเรียกร้องต่อตนเองมากกว่าในขณะที่ผ่อนปรนกับคนอื่น หลังจากกลับลงมาอยู่ในหมู่บ้านใหม่ๆ สหายหญิง

บางคนเล่าว่าตนเองต้องใช้เวลานับปีจึงจะเคยชินกับวิถีชีวิตในหมู่บ้าน กับการนอนในบ้านที่มิดชิดเพราะยังคงเคยชินกับการนอนในป่าที่อากาศถ่ายเทเปิดโล่ง บางคนเล่าว่าตนเองจะรับไม่ได้อยู่นานเมื่อได้ยืมการพูดคำที่ไม่สุภาพแก่กันของคนในหมู่บ้าน เพราะคนในขบวนการ พคท. จะพูดกันเฉพาะคำว่า “ผม ฉันทุณ ครับ คะ” เท่านั้น (คุณอรทัย, สัมภาษณ์, 2566, 21 มีนาคม) ต่อมาผู้หญิงเหล่านั้นก็ปรับตัวและเริ่มชินกับสังคมที่เป็นอยู่มากขึ้น ผู้ศึกษาสังเกตเห็นว่าทุกคนที่ให้สัมภาษณ์จะพูดและแสดงออกแก่ผู้อื่นอย่างสุภาพมีท่าทีให้เกียรติผู้อื่นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในหมู่ของผู้ที่เคยร่วมขบวนการ พคท. ด้วยกันมาก่อน

หลังจากออกมาจากขบวนการ พคท. ใน พ.ศ. 2525 จนถึงปัจจุบันบทบาทของผู้หญิงเหล่านี้แบ่งได้เป็น 3 รูปแบบคือ

รูปแบบที่ 1 การวางตัวอยู่เฉยๆ สหายหญิงซึ่งเป็นคนบ้านเล่าว่าเมื่อกลับมาอยู่ในหมู่บ้านที่คนส่วนใหญ่จะไม่ใช้ผู้ที่เข้าร่วมขบวนการ พคท. อย่างชัดเจน ดังนั้นคนที่เคยเข้าร่วมขบวนการและได้ขัดเกลาในด้านแนวคิดและวินัยของ พคท. อย่างเข้มข้นจะเป็นคนส่วนน้อยในหมู่บ้าน เมื่อเวลาผ่านไปแม้ว่าผู้ที่เป็นสหายหญิงจะยังคงยึดถือแนวคิดและมีพฤติกรรมแบบเดิมแต่คนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านก็มีพฤติกรรมที่สหายหญิงเห็นว่าไม่ถูกต้อง เช่น การเห็นแก่ตัว การปฏิบัติต่อกันอย่างไม่ให้เกียรติรวมทั้งคนรุ่นหลังจำนวนมากที่ติดยาเสพติด ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายจนเป็นหนี้สิน เป็นต้น สหายหญิงเหล่านี้บางคนกล่าวว่าตนเองทำได้เพียงพยายามทำครอบครัวของตนให้ดีโดยไม่สามารถแก้ไขสิ่งที่ตนเองเห็นว่าเป็นปัญหาในหมู่บ้านได้เลยเพราะเป็นคนส่วนน้อย และมีสหายหญิงบางคนที่มีแม่แต่ลูกหลานของตนก็ปฏิบัติตัวไปในทางที่ไม่ดีโดยที่ตนเองก็ทำอะไรไม่ได้มากเช่นกัน คนกลุ่มนี้จึงทำได้เพียงการวางตัวอยู่เฉยๆ

รูปแบบที่ 2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้าน ชาวบ้านทั่วไปมักเชื่อถือในตัวของสหายหญิงเนื่องจากเป็นผู้ที่มีภูมิหลังที่เคยต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมมาก่อน มีความคิดที่เป็นระบบ มีพฤติกรรมที่เคารพความเสมอภาคและให้เกียรติผู้อื่น ดังนั้นจึงมีสหายหญิงจำนวนมากที่ยังคงมีบทบาทหลักในกิจกรรมส่วนรวมของชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เป็นต้น หรือสหายหญิงที่ได้ฝึกฝนวิชาเฉพาะในช่วงที่ยังอยู่ในค่ายมาก่อน เช่น อยู่ในหน่วยแพทย์เมื่อกลับมาอยู่ในหมู่บ้านก็ได้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) สหายหญิงคนหนึ่งได้เป็นแพทย์ประจำตำบลอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2542 จนหมดวาระตามกำหนดของหน่วยงานใน พ.ศ. 2563 หลังจากนั้นก็ยังีมีบทบาทในชุมชนและท้องถิ่นมาจนปัจจุบัน (คุณอรทัย, สัมภาษณ์, 2566, 21 มีนาคม)

รูปแบบที่ 3 การร่วมรณรงค์ในประเด็นทางสังคม การเมือง สหายหญิงบางคนยังคงติดตามสถานการณ์ทางสังคมอย่างใกล้ชิด และยังมีกิจกรรมทางการเมืองทั้งที่เป็นทางการ เช่น การสมัครเข้าเป็นตัวแทนของชาวบ้านในระดับต่างๆ การเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง บางคนก็เป็นผู้ประสานของกลไกระดับท้องถิ่นของพรรคการเมือง ส่วนใหญ่สหายหญิงจะสนับสนุนพรรคที่เห็นว่าอยู่ฝ่ายประชาธิปไตยที่ก้าวหน้า อย่างไรก็ตามการตีความถึงคำว่าประชาธิปไตยหรือก้าวหน้าที่แตกต่างกันก็ทำให้สหายหญิงอาจเลือกสนับสนุนคนละพรรคการเมืองแตกต่างกันก็ได้ ดังเช่นในช่วงการเคลื่อนไหวของกลุ่มเสื้อเหลืองเสื้อแดงก็พบว่าทั้งสองฝ่ายต่างก็มีสหายหญิงที่สนับสนุน โดยเห็นว่าฝ่ายที่ตนเองสนับสนุนเป็นฝ่ายถูกต้อง (คุณวิจารณ์, สัมภาษณ์, 2566, 21 มีนาคม)

อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลเห็นตรงกันว่า สหายหญิงที่มีบทบาททั้ง 3 รูปแบบข้างต้นส่วนใหญ่ก็ยังยึดมั่นหรือมีแนวคิดและพฤติกรรมที่ถูกขัดเกลามาจากช่วงที่ร่วม

ขบวนการ พคท. แม้ว่าจะอยู่ท่ามกลางบริบทใหม่ ในหมู่บ้านปัจจุบันที่แตกต่างไปจากบริบทที่อยู่ในค่ายหรือในขบวนการ พคท. แบบในอดีตแล้วก็ตาม จากการสัมภาษณ์สังเกตได้ว่าสหายหญิงจะเล่าเหตุการณ์ในอดีตโดยกล่าวถึงบรรดาเพื่อนสหายที่เคยร่วมต่อสู้กันมาอย่างภาคภูมิใจ ปัจจุบันสหายเหล่านั้นก็ยังติดตามข่าวสารของกันและกันแม้ว่าจะอยู่ต่างหมู่บ้านไกลกันและไม่ค่อยได้พบเจอกันก็ตาม แต่คนเหล่านี้ก็ยังเป็นเหมือนเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ต่างก็ยึดถือกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานในการคิดและการปฏิบัติที่ติดตัวมาจากช่วงที่ร่วมขบวนการ ความรู้สึกเช่นนี้ได้ทำให้สหายหญิงยังคงรักษาลักษณะที่ตนเองเห็นว่าก้าวหน้าไว้ได้แม้จะอยู่ท่ามกลางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และไม่เอื้อให้ปฏิบัติตัวเช่นเดิมเหมือนในอดีตก็ตาม

สรุป

เมื่อเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของผู้หญิงที่เข้าร่วมกับขบวนการปฏิวัติในประเทศอื่นและในภาคอื่นของไทย ดังที่ได้กล่าวถึงในการสำรวจวรรณกรรมอันทำให้ได้ข้อสมมุติฐานเบื้องต้นว่าบทบาทของผู้หญิงในขบวนการปฏิวัติแต่ละแห่งจะมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไปตามปัจจัยที่สำคัญ 7 ประการพบว่า บทบาทของผู้หญิงในเขตงานกรุงชิงของ พคท. ช่วง พ.ศ. 2515-2525 ก็เป็นไปตามปัจจัยเหล่านั้นเช่นกันโดยมีรายละเอียดที่อาจเหมือนหรือแตกต่างไปจากพื้นที่อื่นๆ และมีข้อที่แตกต่างจากประเทศอื่นคือขบวนการในเขตงานกรุงชิงจบลงด้วยการปฏิวัติที่ไม่สำเร็จทำให้หลังจากออกจากขบวนการผู้หญิงเหล่านั้นก็กลับมาอยู่ในสังคมแบบเดิมในที่นี่จึงขอสรุปปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้หญิงในเขตงานกรุงชิงโดยแบ่งออกเป็น 8 ประการคือ

1) ลักษณะของพื้นที่การเคลื่อนไหว

เมื่อเทียบกับ พคท. เขตงานอื่นในจังหวัด นครศรีธรรมราช เขตงานกรุงชิงมีพื้นที่กว้างกว่า

มีเขตป่าเขาที่ง่ายต่อปฏิบัติการแบบป่าล้อมเมือง และมีอาณาเขตติดต่อกับเขตงานจังหวัดสุราษฎร์ธานีทำให้การเคลื่อนไหวปลอดภัยและคล่องตัวกว่า จึงสามารถตั้งเป็นค่ายขนาดใหญ่กว่า มีผู้เข้าร่วมจำนวนมากกว่า และมีบทบาทเด่นกว่าเขตงานอื่น พคท. เขตงานกรุงชิงสามารถขยายพื้นที่การเคลื่อนไหวตั้งแต่ป่าเขา ที่ราบจนถึงชายฝั่งทะเล รวมทั้งในเขตเมือง ลักษณะเช่นนี้ทำให้บทบาทของผู้หญิงสามารถแสดงออกได้กว้างและเด่นชัดกว่าในเขตงานที่มีขนาดเล็กกว่า อย่างไรก็ตามเนื่องจากพื้นที่กรุงชิงซึ่งเป็นเขตงานในภาคใต้ที่ไม่มีพื้นที่กว้างและไม่มีเขตแดนที่ติดต่อกับประเทศอื่นคอยหนุนช่วยเหมือนเขตงานในภาคเหนือและอีสาน การเคลื่อนไหวจึงทำได้จำกัดกว่าในภาคอื่นโดยเฉพาะในภาคเหนือที่บางพื้นที่สามารถสร้างเขตปลอดภัยได้

2) ประสบการณ์ส่วนตัวและวัฒนธรรมเดิมของสังคมนัก

กลุ่มเป้าหมายของการเคลื่อนไหวในเขตกรุงชิงถือว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายใหม่ของ พคท. คือชวานาภาคใต้ที่ตั้งหมู่บ้านอยู่ด้านล่างของหุบเขากรุงชิงไปจนถึงชายทะเลอ่าวไทย ชวานากลุ่มนี้มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากชวานาในเขตภาคอีสานและภาคเหนือที่ พคท. ได้ปฏิบัติการมาก่อน สหายที่เข้าร่วมกับ พคท. ในเขตกรุงชิงมี 2 ส่วนคือ สหายชาวบ้านและสหายนักศึกษาที่แต่ละคนมีพื้นหลังเกี่ยวกับความคิดเรื่องบทบาทหญิงชายแตกต่างกัน ทั้งยังมีประสบการณ์ที่เป็นสาเหตุของการเข้าร่วมที่แตกต่างกัน เช่น บางคนเข้าร่วมเพราะถูกคุกคามจากเจ้าหน้าที่รัฐ บางคนเข้าร่วมเพราะการเรียนรู้ความคิดที่ก้าวหน้าด้วยตัวเองหรือจากการให้การศึกษาของผู้ปฏิบัติงานของพรรค เป็นต้น นอกจากนี้ประสบการณ์ส่วนตัวของผู้หญิงยังแยกไม่ออกจากสิ่งซึ่งเรียกว่าวัฒนธรรมรวมทั้งวัฒนธรรมที่ถือผู้ชายเป็นใหญ่ที่ได้หล่อหลอมความคิดของผู้หญิงเหล่านั้นจนเป็นสิ่งติดตัวมาก่อนที่จะเข้าร่วมขบวนการ

เมื่อสหายทั้งหญิงและชายขึ้นไปอยู่ร่วมกันในค่ายก็จะจัดการให้การศึกษาในด้านต่างๆ รวมไปถึงเรื่องบทบาทหญิงชายเพื่อให้สมาชิกในค่ายมีเอกภาพทางความคิดและการปฏิบัติโดยยึดหลักแนวคิดทฤษฎีมาร์กซิสต์ที่ให้ความสำคัญกับความขัดแย้งทางชนชั้น จากนั้นก็เชื่อมโยงถึงความไม่เป็นธรรม ความทุกข์ยากเดือดร้อนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปราบปรามของเจ้าหน้าที่รัฐที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงที่ทั้งสหายชวานาและนักศึกษาเคยประสบมา มีการต่อยอดถึงความจำเป็นของการสร้างสังคมใหม่ที่มีความเท่าเทียมกันในทุกด้านโดยเห็นว่าปัญหาหลักของสังคมนวมทั้งการที่ผู้หญิงถูกกดขี่มาจากความขัดแย้งทางชนชั้น ดังนั้นทั้งหญิงและชายต้องรู้เท่าทันและร่วมกันปฏิวัติเพื่อเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมใหม่ที่เท่าเทียมรวมทั้งในด้านการบทบาทหญิงชาย และนำไปสู่การปฏิบัติตามกฎระเบียบและการแบ่งบทบาทหน้าที่กันของสหายในค่าย ดังนั้นแม้ว่าก่อนหน้านี้ผู้หญิงจะมีประสบการณ์ส่วนตัวที่แตกต่างกันและอยู่ในวัฒนธรรมแบบผู้ชายเป็นใหญ่มาก่อนแต่ก็จะถูกขัดเกลาและเปลี่ยนความคิดจนสร้างวัฒนธรรมใหม่ที่มีความสำคัญกับความเท่าเทียมกันแทน อย่างไรก็ตามก็พบว่าในการแบ่งบทบาทหน้าที่ทำงานและการออกกฎระเบียบ ก็ยังคงมีความแตกต่างกันระหว่างหญิงชายอยู่ด้วย เช่น การเป็นผู้นำทางการทหาร งานด้านสื่อสาร มักจะเป็นของผู้ชาย ขณะที่งานเย็บผ้ามักเป็นผู้หญิง และมีกฎระเบียบที่ควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายหลายอย่างที่เข้มงวดตามกรอบของวัฒนธรรมเดิม เป็นต้น จึงจะพบได้ถึงสิ่งเก่ากับสิ่งใหม่ที่ดำรงอยู่ด้วยกันและยังขัดแย้งกันอยู่ เช่น การให้เกียรติต่อผู้ชายต่อผู้หญิงในขบวนการที่อาจถูกตีความได้ว่าทำได้เพียงใดจึงจะเหมาะสมและเป็นความสัมพันธ์ตามแนวคิดใหม่หรือตามแบบวัฒนธรรมเดิมกันแน่

3) ระยะเวลาและความต่อเนื่องของการปฏิบัติ

การเคลื่อนไหวของ พคท. ในกรุงชิงมีแนวคิดพื้นฐานอยู่บนการปฏิบัติสังคมตามแนวทางของมาร์กซิสต์ คาร์ล มาร์กซ์ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้หญิงที่ถูกกดขี่ทางชนชั้นว่าเกิดมาจากการขยายตัวของทุนนิยมที่ทำให้ผู้หญิงต้องเป็นผู้รับภาระรับผิดชอบดูแลครอบครัวเพื่อให้ นายทุนมีแรงงานไปตอบสนองการผลิตแบบทุนนิยมได้ ต่อมาเมื่อขบวนการคอมมิวนิสต์ได้ขยายตัวมาเคลื่อนไหวในไทยเมื่อประมาณทศวรรษ 2450 จนถึงหลังจากที่มีการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2484 รวมทั้งหลังการประชุมสมัชชาครั้งที่ 2 ใน พ.ศ. 2495 จะพบว่า พคท. ได้ทำงานกับกรรมกรในโรงงาน รวมไปถึงกับปัญญาชน และคนทั่วไปในพื้นที่เขตเมืองเป็นหลัก และผู้หญิงได้มีบทบาทในการเคลื่อนไหวในโรงงานและในเมืองอย่างมาก (เช่น อิจิอิ มูราซึมา, 2555, น. 104, 107, 112, 141, 210; เซาว์ พงษ์พิชิต, 2565, น. 100-103, 201) แต่เมื่อทางการได้ปราบปรามอย่างหนักจน พคท. ต้องเปลี่ยนพื้นที่หลักในการต่อสู้จากในเมืองไปเป็น ในชนบทตามแนวทางของเหมาเจ๋อตงแทนตั้งแต่ พ.ศ. 2505 จนหมดบทบาทลงใน พ.ศ. 2525 ดังนั้นจึงจะเห็นว่า พคท. ได้เคยต่อสู้ในเมืองในเชิงรุกมาไม่น้อยกว่า 50 ปี ก่อนที่จะเปลี่ยนไปต่อสู้ในชนบทประมาณ 20 ปีโดยในช่วงท้ายๆ คือตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา พคท. ต้องสู้ในเชิงตั้งรับเป็นหลัก ในขณะที่การต่อสู้อย่างเข้มของ พคท. ในกรุงชิงเกิดขึ้นในช่วง พ.ศ. 2515-2525 รวมเวลาประมาณ 10 ปี ในช่วงนี้เองที่ผู้หญิงได้แสดงบทบาทในขบวนการ พคท. ทั้งผู้หญิงที่เป็นมวลชนตั้งมั่นอยู่ในหมู่บ้าน และผู้หญิงที่ขึ้นไปอยู่บนค่ายในเขตป่าช่วงที่ผู้หญิงเข้าร่วมเป็นจำนวนมากคือหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 หรือประมาณ 6-7 ปีก่อนที่จะหมดบทบาทลง ซึ่งนับว่าการมีบทบาทของผู้หญิงในเขตงานกรุงชิงเป็นระยะเวลาที่สั้นและไม่ต่อเนื่อง การปฏิบัติงานต่างๆ จึงเน้นหนักที่การทำตามกฎระเบียบที่มีมาก่อน

โดยไม่มีเวลามากพอที่จะสรุปบทเรียนและจัดปรับให้เหมาะสมยิ่งขึ้นการต่อสู้ก็ยุติลงเสียก่อน

4) ความหลากหลายในการปะทะกันของแนวคิดที่มีอยู่ในขบวนการหรือในพื้นที่

บทบาทของผู้หญิงในขบวนการ พคท. กรุงชิงทำให้เห็นถึงการปรับในการต่อสู้ของฝ่ายแนวคิดมาร์กซิสต์ในบริบทต่างๆ ที่เริ่มต้นโดยคาร์ล มาร์กซ์ ซึ่งเสนอให้ต่อสู้ในเขตเมืองและในโรงงานเป็นหลักจนมาสู่การต่อสู้ในแนวทางที่เรียกว่า ปาล้อมเมืองแบบเหมาเจ๋อตง ด้วยพัฒนาการของแนวคิดที่มีมายาวนานและถูกปรับใช้ในพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลกทำให้แนวคิดได้ถูกตีความไปสู่การปฏิบัติหลากหลายแนวทาง จากการสำรวจวรรณกรรมข้างต้นพบว่า ในพื้นที่การต่อสู้ที่มีหลายแนวคิดปรากฏอยู่รวมทั้งการมีเวลาต่อสู้ที่ยาวนานจะทำให้เกิดการถกเถียงด้านแนวคิดกันอย่างกว้างขวางและขบวนการจะมีทางเลือกที่จะปรับปรุงวิธีการต่อสู้ได้หลายทาง เช่นที่เกิดขึ้นในอินเดีย คิวบา ฟิลิปปินส์ เป็นต้น อันจะทำให้เห็นถึงการถกเถียงและปรับบทบาทของผู้หญิงในขบวนการแต่ละพื้นที่ได้ชัด แต่สำหรับในเขตกรุงชิงซึ่งได้ประยุกต์แนวคิดของมาร์กซ์มาใช้ในช่วง พ.ศ. 2515-2525 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่สั้นจึงทำให้เกิดกระบวนการถกเถียง การสรุปบทเรียน และการปรับใช้ให้สอดคล้องกับการต่อสู้ได้มากพอ นอกจากนี้ พคท. ในภาคใต้ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ต้องพึ่งพาตัวเองมากกว่าในภาคอื่นจึงมักจะมีการถกเถียงทางความคิดทฤษฎีน้อยกว่าที่เกิดขึ้นในภาคอื่น (กลุ่มภูบรทัด, 2544, น. 749)

อย่างไรก็ตาม พบว่าในเขตกรุงชิงได้มีการให้ความสำคัญกับเรื่องบทบาทหญิงชายรวมถึงระบบการบริหารจัดการเช่นกัน และบางเรื่องก็แสดงถึงความก้าวหน้าของจิตความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายในเขตกรุงชิง เช่น สหายหญิงสามารถเสนอต่อจัดตั้งว่าตนเองชอบพอต่อสหายชายได้ เป็นต้น ขณะที่ในเขตงาน

อื่นที่มีการทำงานต่อเนื่องมายาวนานกว่าและมีพื้นที่ติดต่อกับประเทศคอมมิวนิสต์อื่นดังกรณีในภาคอีสาน ทั้งเขตภูพาน หรือเขตภูสระดอกบัว หรือแม้แต่ในเขตสุราษฎร์ธานีซึ่งอยู่คนละฟากภูเขากับกรุงชิงแต่มีสหายนักศึกษาเข้าร่วมจำนวนมากว่า ผู้หญิงมักจะไม่แสดงออกเช่นนี้ได้ (สุนี ไชยรส, 2554, น. 230-232, 255; สุชาชัย ยิ้มประเสริฐ, 2558, น. 53, 149, 155, 171; ประมวลจากข้อมูลการสัมภาษณ์)

5) บทบาทของรัฐ

การเคลื่อนไหวของ พคท. ในเขตกรุงชิงเกิดขึ้นในช่วงที่ พคท. โดยรวมถูกรุกในเชิงยุทธศาสตร์ทั้งจากรัฐไทยและระดับสากลโดยสหรัฐเป็นผู้นำในช่วงสงครามเย็น บทบาทของรัฐไทยความเข้มข้นของการล้อมปราบโดยรัฐมีความสำคัญต่อการกำหนดลักษณะการเคลื่อนไหวของ พคท. รวมทั้งต่อบทบาทของผู้หญิงในขบวนการ การถูกปราบปรามจากรัฐอย่างหนักทำให้ผู้หญิงมีเวลาในการปรับตัวอยู่ในองค์กรและการพัฒนาภาวะเยียบขององค์กรเกี่ยวกับผู้หญิงด้วยการใช้ประสบการณ์ระดับพื้นที่ได้น้อย เน้นการทำตามภาวะเยียบที่กำหนดมาใช้โดยทั่วไปเป็นด้านหลัก ในขณะที่การต่อสู้ของผู้หญิงในขบวนการปฏิวัติในบางประเทศจะมีความต่อเนื่องยาวนานมาตั้งแต่การต่อสู้กับเจ้าอาณานิคมอย่างเข้มข้น แม้จะถูกรัฐปราบปรามอย่างหนักแต่หลายแห่งก็ประสบความสำเร็จสูงสุดในที่สุด เช่น คิวบา จีน เวียดนาม ในขณะที่รัฐไทยได้เปลี่ยนนโยบายจากการปราบปรามอย่างรุนแรงมาเป็นการใช้การเมืองนำการทหารดังที่ปรากฏในนโยบาย 66/2523 จนทำให้ พคท. เหลือเพียงพลั่วและบทบาทของผู้หญิงในเขตงานกรุงชิงก็หมดบทบาทลงตั้งแต่ พ.ศ. 2525

6) ระบบการบริหารจัดการของขบวนการปฏิวัติ

เนื่องจากการเคลื่อนไหวของ พคท. ในเขตงานกรุงชิงเป็นการต่อสู้ในช่วงที่มีการแตกแยกในขบวนการของ

ค่ายคอมมิวนิสต์ระดับสากลทำให้ พคท. รวมทั้งในเขตกรุงชิงขาดปัจจัยจากภายนอกที่จะสนับสนุน ต้องพึ่งตนเองอย่างมาก ในภาวะเช่นนี้ทำให้การต่อสู้ของ พคท. ในกรุงชิงในช่วง พ.ศ. 2515-2525 ต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่รุมล้อมเข้ามาอย่างมาก โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับด้านการทหาร พคท. ได้พยายามนำบทเรียนของความสำเร็จจากที่อื่นมาใช้โดยเฉพาะจากประสบการณ์การต่อสู้แบบป่าล้อมเมืองของประเทศจีนที่ขณะนั้นกำลังอยู่ในช่วงปฏิวัติวัฒนธรรมมาเป็นแนวทางทำให้มีการปรับจากการต่อสู้ในเมืองมาต่อสู้ในเขตชนบทแบบป่าล้อมเมือง แต่ก็จะมีข้อจำกัดในด้านการพัฒนาความเข้มแข็งภายในขบวนการอย่างเต็มที่ ทั้งด้านการพัฒนาแนวคิด และการสร้างกลไกการปฏิบัติ พคท. จำเป็นต้องปฏิบัติเท่าที่ทำได้ในสถานการณ์ที่ถูกบีบคั้น ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดกฎระเบียบนโยบาย และการบริหารจัดการของ พคท. และส่งผลต่อการพัฒนาบทบาทของผู้หญิงในขบวนการไม่สามารถทำได้เต็มที่

7) ขั้นตอนของการปฏิวัติ

แม้ว่า พคท. จะเริ่มเคลื่อนไหวในไทยอย่างน้อยตั้งแต่ทศวรรษ 2450 โดยปฏิบัติการในช่วงแรกจะอยู่ในเมือง จนมีแนวทางการทำงานและผู้ปฏิบัติงานในเมืองมาโดยตลอด จนต่อมาใน พ.ศ. 2505 อันเป็นระยะกลางของการต่อสู้ก็ได้เน้นการปฏิบัติการในเขตชนบท แต่การต่อสู้ในเขตกรุงชิงก็ถือได้ว่าเป็นช่วงปลายๆ ของการเคลื่อนไหวของ พคท. ที่มีระยะเวลาสั้นเพียง 5-10 ปี โดยเริ่มต้นประมาณ พ.ศ. 2515 และจบลงใน พ.ศ. 2525 กล่าวได้ว่าเวลาที่ผู้หญิงเข้าร่วมต่อสู้กับ พคท. ในเขตกรุงชิงไม่ประสบผลสำเร็จเพราะไม่สามารถยึดอำนาจรัฐได้ ซึ่งแตกต่างจากผู้หญิงที่เข้าร่วมขบวนการปฏิวัติในหลายประเทศที่ได้รับชัยชนะ ช่วงที่อยู่ในป่าของผู้หญิงในเขตกรุงชิงจึงเป็นเหมือนการอยู่ในสภาวะของการสร้างสังคมในฝันให้ปรากฏเป็นจริง ผู้หญิงเหล่านี้

ได้รับการขัดเกลาความคิด การฝึกฝนให้มีวินัยต่อตนเอง ผ่อนปรนต่อผู้อื่น และเห็นแก่ส่วนรวมในสถานการณ์ที่บีบคั้น บทบาทของผู้หญิงในช่วงที่ร่วมอยู่ในขบวนการ ซึ่งเป็นระยะท้าทายๆ ของ พคท. จะมีทั้งที่เป็นมวลชนในหมู่บ้านและที่ขึ้นไปอยู่บนค่ายที่มีบทบาทภายในค่ายเป็นหมอ จนถึงเป็นทหารออกรบร่วมกับผู้ชาย และปฏิบัติตามวินัยของ พคท. เป็นหลัก ซึ่งก็เกิดผลดีคือสามารถยันการปราบปรามจากฝ่ายรัฐได้ โดยเฉพาะการปรับการตั้งค่ายใหญ่เป็นกองกำลังจรรยาที่พลิกแพลงยุทธวิธีได้ตลอดเวลาเมื่อทางการระดมกำลังเข้าปราบปราม และสามารถรวมตัวกันใหม่เมื่อการปราบปรามผ่านไป พร้อมทั้งขยายมวลชนลึกลงไปอีกจนถึงจังหวัดกระบี่ (เขาวี พงษ์พิชิต, 2565, น. 414; ประมวลจากข้อมูลการสัมภาษณ์) ด้วยวิธีการเช่นนี้ทำให้ พคท. ในเขตกรุงชิงสามารถตั้งรับการปราบปรามของเจ้าหน้าที่รัฐอยู่ได้จนถึง พ.ศ. 2525 จนกระทั่งเกิดความแตกแยกในขบวนการคอมมิวนิสต์สากล และความขัดแย้งภายใน พคท. หลังจากการประชุมสมัชชาครั้งที่ 4 ใน พ.ศ. 2525 จึงทำให้มีการออกไปมอบตัวกับทางการอันนำไปสู่การยุติการต่อสู้ของ พคท. ในกรุงชิงต่อมา

8) บทบาทของผู้หญิงหลังออกจากขบวนการ

เนื่องจากการปฏิวัติไม่ประสบผลสำเร็จทำให้แนวคิด บทบาทหญิงชายที่ได้รับการฝึกฝนในช่วงการต่อสู้ไปใช้

หลังจากนั้นของผู้หญิงในเขตงานกรุงชิงไม่ได้ถูกนำไปใช้ในรัฐแบบใหม่ที่มุ่งหวังไว้แต่แรก แต่ก็พบว่าเมื่อกลับมาอยู่ในหมู่บ้านหลังจากการต่อสู้ยุติลงแล้วผู้หญิงที่เคยผ่านการเข้าร่วมกับขบวนการ พคท. ในเขตกรุงชิงมักเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ทั้งยังได้นำประสบการณ์และบทเรียนมาปรับใช้ในบริบทของสังคมปัจจุบันซึ่งยังเป็นสังคมที่ไม่ได้เปลี่ยนไปตามที่ผู้หญิงเหล่านั้นเคยมุ่งหวัง เนื่องจากการปฏิวัติครั้งนั้นไม่ประสบความสำเร็จ

อนึ่ง บทบาทความขึ้นนี้เน้นการศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์โดยไม่เน้นการถกเถียงในเชิงทฤษฎีใดลงลึกเป็นการเฉพาะ อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจวรรณกรรมก็พบว่าการศึกษาบทบาทผู้หญิงในขบวนการปฏิวัติมีแนวคิดน่าสนใจที่มักใช้คำกว้างๆ ซึ่งอาจกำหนดขอบเขตให้แคบยิ่งขึ้นได้ และควรที่จะศึกษาโดยเน้นการถกเถียงทางทฤษฎีให้ลึกซึ้งขึ้นต่อไป เช่น Gender (Chase, 2015, pp. 2-3; Lanzona, 2020, p. 200; Roberts, 2010, p. 15), Woman and nationalism (Khuo, 2020, pp. 173-174), Memory Politics (Roy, 2012, pp. 2-9) เป็นต้น นอกจากนี้ในการศึกษา ผู้เขียนต้องการทำความเข้าใจถึงบทบาทของผู้หญิงในเขตงานกรุงชิงเป็นหลัก ต่อไปจึงควรศึกษาถึงพื้นที่อื่นที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม รวมทั้งศึกษาขบวนการต่อต้านอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและภาคใต้ อันจะทำให้เข้าใจถึงภาพรวมได้มากขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กลุ่มภูบรรทัด. (2544). *บนเส้นทางภูบรรทัด ตำนานการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธของประชาชน*. กรุงเทพฯ: อาร์ต เอจ กราฟฟิค.
- คุณแดง (อดีตสหายหญิง-ชื่อสมมุติ). พิปูน นครศรีธรรมราช. 2556, 21 มีนาคม. สัมภาษณ์.
- คุณบัญชา (อดีตสหายชาย-ชื่อสมมุติ). กรุงชิง นครศรีธรรมราช. 2556, 21 มีนาคม. สัมภาษณ์.
- คุณปราณี (อดีตสหายหญิง-ชื่อสมมุติ). กรุงชิง นครศรีธรรมราช. 2556, 21 มีนาคม. สัมภาษณ์.
- คุณภักดี (อดีตสหายหญิง-ชื่อสมมุติ). กรุงชิง นครศรีธรรมราช. 2556, 21 มีนาคม. สัมภาษณ์.
- คุณเรือง (อดีตสหายหญิง-ชื่อสมมุติ). กรุงชิง นครศรีธรรมราช. 2556, 21 มีนาคม. สัมภาษณ์.
- คุณวิจารณ์ (อดีตสหายชาย-ชื่อสมมุติ). กรุงชิง นครศรีธรรมราช. 2556, 21 มีนาคม. สัมภาษณ์.
- คุณเสี้ยว (อดีตสหายชาย-ชื่อสมมุติ). ท่าศาลา นครศรีธรรมราช. 2556, 21 มีนาคม. สัมภาษณ์.
- คุณอรทัย (อดีตสหายหญิง-ชื่อสมมุติ). ท่าศาลา นครศรีธรรมราช. 2556, 21 มีนาคม. สัมภาษณ์.
- จิระนันท์ พิตรปรีชา. (2549). *อีกหนึ่งฟางฝัน บันทึกกรรมทางของชีวิต*. กรุงเทพฯ: แพร่สำนักพิมพ์.
- ชลธิรา สัตยาวัฒนา. (2544). *กรีดแผลกลัดหนอง กรองความจริงโดยผู้หญิง 6 ตุลาฯ*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการรับข้อมูลและสืบพยานเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519.
- เชาว์ พงษ์พิชิต. (2565). *ประวัติพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ธงชัย นครศิลป์. (2546). *สมรภูมิลือตกรุงชิง*. นนทบุรี: โฟลามทุ่ง.
- ธิกานต์ ศรีนารา. (2564). *รัก-และ-การปฏิวัติ: การเมืองวัฒนธรรมว่าด้วยความรักของปัญญาชนฝ่ายซ้ายไทยยุคสงครามเย็น*. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- บัญชา ขวาลศิลป์. (2546). *ดับไฟใต้*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ประจวบ อัมพะเสวต. (2546). *พลิกแผ่นดินตอน ขบวนการสังคมนิยมในไทย*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- ฤดี เรืองชัย. (2539). *หยดหนึ่งในกระแสดาร*. กรุงเทพฯ: มิ่งมิตร.
- ศิริพร โคตะวินนทร์. (2543). *ผู้หญิงในขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนชายขอบ: กรณีศึกษาฝ่ายราชินีไกล หมู่บ้านแม่มน่มั่นยืน 2 และ 3*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ.
- ส.สมพร ปี. 3. (สารานุกรม). (2542). *ประกายไฟลามทุ่ง อนุสรณ์สถานช่องช้าง สุราษฎร์ธานี*. ม.ป.พ..
- สารูบ ฤทธิชู และสุนีย์ ทองไซร์. (2543). *ตามรอยช้างแลใต้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุชีลา ตันชัยนันท์. (2546). *เปิดบันทึกนักโทษหญิง 6 ตุลาฯ*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการรับข้อมูลและสืบพยานเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519.

- สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ. (2558). *น้ำป่า: บันทึกการต่อสู้ในเขตป่าเทือกเขาบรรทัด*. กรุงเทพฯ: อ่าน.
- สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ และคณะ. (2562). *ใต้ธงปฏิวัติ ประวัติศาสตร์พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยจากคำบอกเล่าของธง แจ่มศรี และสหาย (พ.ศ. 2464-2537). ใน ธง แจ่มศรี, ใต้ธงปฏิวัติ: หนังสือที่ระลึกธง แจ่มศรี นักปฏิวัติกรรมมาชีพ ผู้ยึดมั่นแนวทางที่ถูกต้องจนสิ้นใจ*. ม.ป.พ..
- สุณี ไชยรส. (2554). *เฟมินิสต์ ประชาธิปไตย และลัทธิมนุษยชน: การต่อสู้บนเส้นทางแห่งความเสมอภาค*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- สุรัชย์ แซ่ด่าน. (2541). *นักโทษประหารคนที่ 310*. กรุงเทพฯ: บี.เจ. เพลท โพรเซสเซอร์.
- เออิจิ มูราชิม่า. (2555). *กำเนิดพรรคคอมมิวนิสต์สยาม (พ.ศ. 2473-2479)*. กรุงเทพฯ: มติชน.

ภาษาอังกฤษ

- Chase, M. (2015). *Revolution within the Revolution: Women and Gender Politics in Cuba, 1952-1962*. USA: University of North Carolina Press.
- Judge, SQ. (2020). Women in the Early Vietnamese Communist Movement: Sex, Lies, and Liberation. In Lanzona, VA & Rettig, F (Eds.), *Women Warriors in Southeast Asia* (pp. 136-157). New York: Routledge.
- Khoo, A. (2020). Women Guerrillas of the Communist Party of Malaya: Nationalist Struggle with an Internationalist Experience. In Lanzona, VA & Rettig, F (Eds.), *Women Warriors in Southeast Asia* (pp. 173-199). New York: Routledge.
- Lanzona, VA. (2020). Love and Sex in Time of War and Revolution: Women Warriors in Vietnam and the Philippines. In Lanzona, VA & Rettig, F (Eds.), *Women Warriors in Southeast Asia* (pp. 200-226). New York: Routledge.
- Roberts, RA. (2010). *Maoist Model Theatre: The Semiotics of Gender and Sexuality in the Chinese Cultural Revolution (1966-1976)*. Boston: Brill.
- Roy, S. (2012). *Remembering Revolution: Gender, Violence, and Subjectivity in India's Naxalbari Movement*. India: Oxford University Press.